

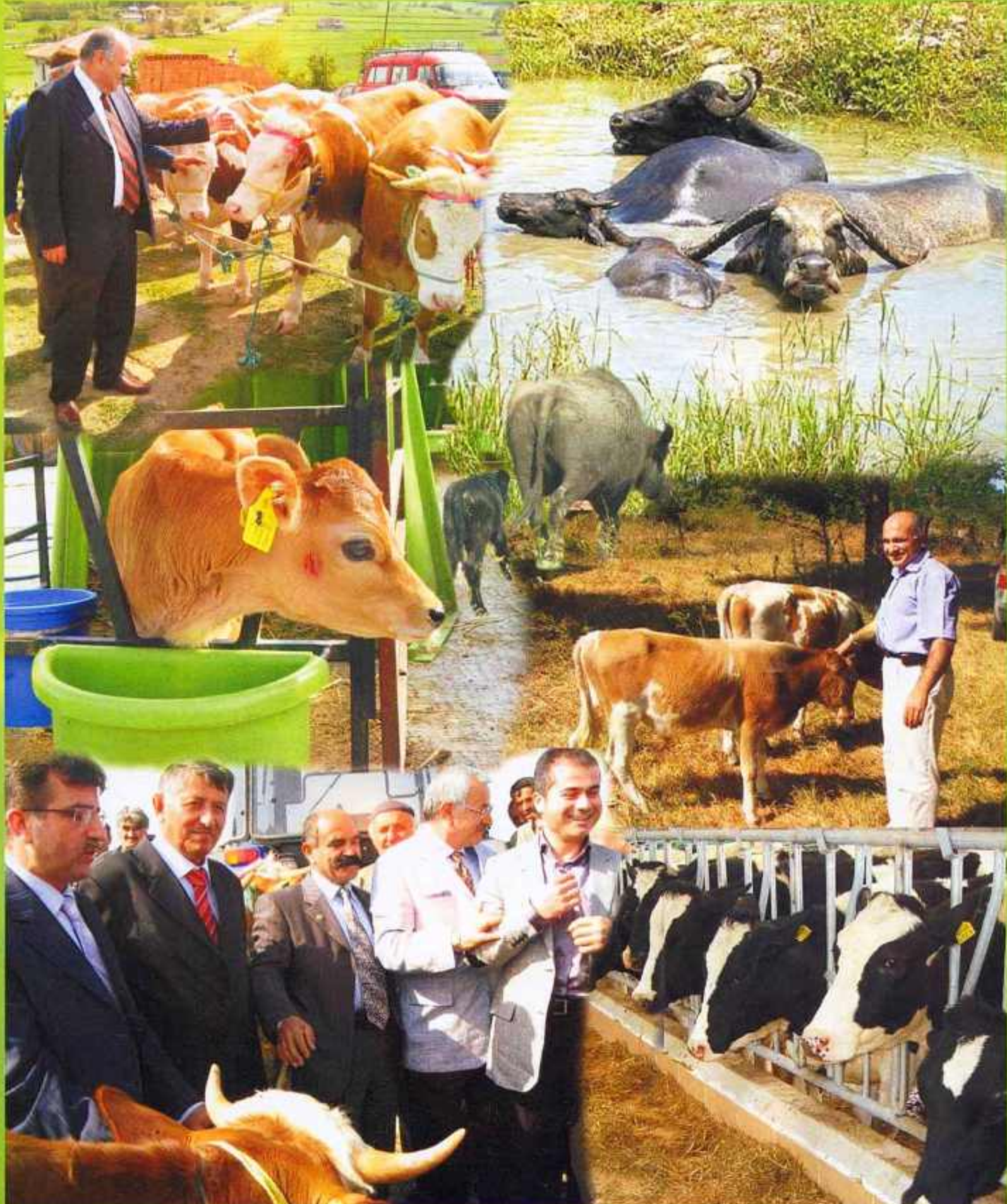
Samsun Tarımında Yeni Ufuklar

SAMTİM

ISSN 1305-7588

EKİM 2008 SAYI : 23

Bicimleriniz	İçerikleriniz	Projeleğiniz	Yasunlarunuz	Tarım Takvimi	Organik Tarım	Desteklemler	Tarımın Strateji	Bilgi Edinme
--------------	---------------	--------------	--------------	---------------	---------------	--------------	------------------	--------------

Duyurular !

Kaynak göstermek kaydıyla haberlerden alıntı yapılabilir

Bitki koruma ürünleri bayilik ve toptan

**Organik tarım eğitimi
okullara kadar taşıdık**

Son yıllarda gerek tansımil ilaçların, gerekse gübrelerin bilinçsizce kullanımı bitkisel üretimde artışın yanında kalitesiz ve insan sağlığını tehdit edecek ürünlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur...

İL MÜDÜRLÜĞÜMİZDEN HABERLE

- [illegible]

Mavi Hayrak, Prentiss

 SITE ZİYARET

Microsoft JET
Database Engine
hata '80040e21'

Dosya paylaşım
kilitli sayıyı
aboldu.

Tanrı TV Yayıncılık

Nava Durumu

Şehir: İstanbul

İnsan Hakları (İHA)
Linkleri:

İHA Başkanlığı
İlilçe İHA Kurulunu
Genel İHA Platformu
İngilizce Yayın

SAMTİM

Samsun İl Tarım Müdürlüğü Yayınıdır
Sayı 23, Ekim 2008

Samsun İlinde Manda Üretimi ve Manda Sütü Ürünleri Potansiyeli / 3
Proje Hazırlanması ve İşleyiş Prosedürü / 8
Bir Söyleşi; İlimizin En Büyük Arıcısı : Mevlüt AY / 11
Modern Tarımın Karadenizdeki Bir Penceresi, Karaköy Tarım İşletmesi Müdürlüğü / 14
Hayvansal Ürünlerin İnsan Sağlığına Etkileri / 17
Samsun'da Sığırcılık, Hayvansal Üretime Katkıları, Sorunlar ve Çözüm Önerileri / 19
Küresel İklim Değişiklikleri ve Türkiye Gerçeği / 23
İlimizde Kooperatif Merkezli Hayvancılık Faaliyetleri ve Kurupelit Örneği / 26
Haberler / 29
Personel Hareketleri / 40

www.samsuntarim.gov.tr

Samsun İl Tarım Müdürlüğü Adına

Sahibi
Sadullah KIRENCİ
İl Müdürü

Yazı İşleri Müdürü
Dr. Ali KORKMAZ

Yayın Kurulu
Dr. Ali KORKMAZ
Yaşar BUDAK
Şerife Gül GÖZÜGÜL
Burhan HEKİMOĞLU

Fotoğraflar
Recep YAPINCAK

Yazışma Adresi
İl Tarım Müdürlüğü
Çiftçi Eğitimi ve Yayın Şubesi
55060 Samsun

Dizgi/Baskı
İl Tarım Müdürlüğü ÇEY Şubesi

Telefon
0 362 231 37 00/270

Fax
0 362 233 21 63

e-mail
cey@samsuntarim.gov.tr

web
http://www.samsuntarim.gov.tr

ISSN 1305-7588

Samsun İl Tarım Müdürlüğü Yayını Olan
SAMTİM Dergisi Yaygın Süreli Yayındır

Milli ekonominin temeli ziraattır.

Altın

Sayın Tarım Dostları

İnsanlarımızın sağlıklı ve dengeli beslenmesi, hayvancılığa bağlı sanayinin gelişmesi, kırsal alanda istihdamın artırılması, kalkınmada öncelikli yörelerin gelişmesi, tarımda verimliliğin artırılması, dış ticaret dengelerinin sağlanması ayrıca AB'ne girişte en kritik alt sektör olması nedeniyle Hayvancılık; ülkemiz için hayati öneme sahiptir. Hayvancılık konusunda Samsun ilimiz ve TR83 alt bölgemiz bölgeler ve iller arası sektörel yığınlaşmalarda ön sıralarda bulunmaktadır. Samsun ilimizde hayvan ıslahı faaliyetlerinin ürünü olan nitelikli damızlık üretiminde ve suni tohumlama çalışmalarında ülke ortalamasının

üzerinde ciddi ilerleme sağlanmıştır. Yine Samsun ilimizde küçük ölçekli işletmelerin oranının toplam işletmeler içerisindeki payının yüksek olmasının sıkıntılarını biliyoruz. Bu konuda hayvancılığa uyguladığımız politika ve projelerle bölgemiz hayvancılığını destekleyerek, işletme ölçeklerini sürekli büyüterek, ırk ıslahı için suni tohumlama yaparak, kaliteli damızlık üreterek bu problemleri yavaş yavaş aşıyoruz. Ayrıca sektörün en önemli ayağı olan kaliteli kaba yem kaynakları hayvanların ihtiyacını karşılayacak şekilde ürettirmeye ve yem bitkilerini desteklemeye devam ediyoruz.

Her ekonomik faaliyette olduğu gibi, hayvancılığı da yönlendiren en önemli faktör mevcut et ve süt sektörü sanayisi ve fiyatıdır. Ülkemizde ve bölgemizde hayvancılık, Et ve Süt sanayisi; başta gıda sektörü olmak üzere, enerji, ambalaj, makine imalat gibi pek çok sektörle ilişki içerisinde. Samsun ilimizde başta yetiştiriciler olmak üzere hayvancılık sektörünün tüm tarafları ülkemizde uygulanan tüm projelerle desteklenmektedir. Hazırlanan bu derginin başta ülkemiz ve bölgemiz tarımına, hayvancılığına ve sektörün tüm taraflarına faydalı olmasını diliyorum.

Ürününüz bol, bereketli ve doğal olsun.

Sadullah KİRENCİ

İl Tarım Müdürü

SAMSUN İLİNDE MANDA ÜRETİMİ VE MANDA SÜTÜ ÜRÜNLERİ POTANSİYELİ

Burhan HEKİMOĞLU
Ziraat Mühendisi

Mustafa ALTINDEĞER
Ziraat Mühendisi

İstatistiklere göre 1961-2001 yılları arasında %91 düzeyinde önemli düzeyde artış gözlenen dünya manda popülasyonu, 1982'de 128 milyon iken, 1992'de 148 milyona, 2005 yılında ise 173 milyona çıkmıştır. Türkiye'de 1982 yılında yaklaşık 1 milyon, 1990 itibarıyla 370 bin dolayında manda bulunurken, 2002 yılında 138 bin'e, 2006 yılında bu sayının 100 bin'lere kadar düştüğü tahmin edilmektedir. Ülkemiz mandalarının genel rengi siyah olup, yay şeklinde geriye kavisli boynuzla sahiptirler. Sığıra göre daha az ter bezi içerdiklerinden, yaşadığı yerde mutlak surette su birikintisi ya da göle gereksinim duyarlar. Ülkemiz mandaları, nehir mandalarının bir alt grubu olan Akdeniz mandalarından köken almakta ve Anadolu mandası olarak adlandırılmaktadırlar.

Ülkemizde Anadolu mandaları üzerinde Samsun, Yozgat, Hatay ve Afyon illeri başta olmak üzere bölgesel bazda bazı araştırmalar yürütülmüş olup özellikle Afyon Kocatepe Tarımsal Araştırma Enstitüsü'nde gerçekleştirilen araştırmalarda mandaların süt ve döl verimleri ile gelişim özelliklerine ait önemli sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda Afyonda Islah amaçlı Manda Yetiştiricileri Birliği yaklaşık 1000 kadar hayvan kayıt edilerek 2007 yılında kurulmuştur. Tarım Bakanlığı 2008 yılında destekler kapsamında Manda Birliğine ve Türk-Vet'e kayıt olanlara Anaç manda başına 300 YTL ödeme yapacaktır.

Manda Sütü ve Süt Ürünlerinin Kullanım Alanları

Manda, günümüzde süt, et, deri, boynuz, süt ve et mamulleri, çeki gücü için olarak yetiştirilmektedir. Dünya süt üretiminin %5'i manda kaynaklıdır. Türkiye'de önceki yıllarda genellikle süt verimi için yetiştirilmekte olan mandalar, verim çağını tamamladıktan sonra et üretimi için kesime sevk edilmektedirler. Yapısal olarak manda sütü, inek sütüne göre daha az su, daha çok kuru madde, mineral, yağ ve protein içermektedir. Manda sütündeki yüksek kuru madde yanında yüksek yağ ve kalori içermesi, manda sütünün üstün ve ayırıcı özellikleri olarak değerlendirilmektedir.

Manda sütü, inek sütü gibi tereyağı, kaymak, sert ve yumuşak peynir, dondurma, yoğurt gibi pek çok ürüne işlenmektedir. Son yıllarda özellikle manda sütünden elde edilen tereyağı miktarında

bir artış söz konusudur. Manda sütü peynirine olan talep, dünyanın pek çok ülkesinde organik ürün olması nedeniyle artış göstermektedir. Örneğin İtalya'nın dünyaca ünlü *Mozzarella* peynirinin en önemli özelliği, manda sütünden üretilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Ülkemizde bölgelere göre, bazı bölgelerde kaymak, bazı bölgelerde ise peynir üretimi ön plandadır. Ancak tüketici bilinçsizliği nedeniyle henüz istenilen düzeyde tüketim düzeyine ulaşamamaktadır. Özellikle Afyon yöresinde elde edilen kaymak, rulo halinde surlularak pazarlanırken, ülkemizin dünyaca ünlü tatlılarının da (ekmek tatlısı gibi) vazgeçilmez bir unsurunu oluşturmaktadır. Ayrıca manda sütünden yapılan peynirin suyundan lor elde edilmektedir.

Sağmal Manda

Yazın sağmal mandalar besin ihtiyacını meradan karşılar. Mera yeterli değilse, sağım sırasında süt yemi verilerek desteklenir. Manda sütü çok yağlı olur. Bu sütün yapılabilmesi için mandanın yeterli besini alması gerekir. Manda sütünde yağ oranı yüzde 6-13 arasındadır. Ortalama yüzde 8 yağ vardır. 1 kilo süt için 700 gram süt yemi vermelidir. Yani 4 kilo süt veren bir mandaya 2 kilo 800 gram süt yemi verilir. Ülkemizde mandalar için Sağım genellikle elle yapılmakta olup Laktasyon süreleri 180-280 gün sağılır. Bir süt verimi döneminde (Laktasyon) ortalama 800-1100 kg süt verir. Mandanın süt verimi 3. laktasyona kadar artar ve 6-7. laktasyona kadar aynı seviyede kalır. Daha sonra giderek azalır. Mandalar sürekli olarak günde iki kere sağılamaz. Çünkü sütü azdır, günde bir kere sağımak yeterli olur.

Sağım daima aynı yerde yapılmalıdır. Manda çevreden etkilenen hassas bir hayvandır, sağım esnasında rahatsız edilmemesi gerekir. Mandaların makine ile sağımı mümkün görünse bile yaradılışları ve psikolojik yapıları gereği çok zor ve uzun bir iştir. İlk doğumuna malaklayan mandalar yoğun sabır gösterildiğinde az bir ihtimalde olsa makineli sağıma alıştırılabilir. Ancak ülkemizde bunu başarabilen ve devam ettirebilen kayıt altında bir üretici yoktur.

Et Hayvanı Olarak Manda

Manda iri yapısı ve yemi iyi değerlendirmesi nedeniyle et üretimine elverişli bir hayvandır. Manda yetiştiriciliği ülkemizde et verimi yönünden daha çok değer taşımaktadır. Manda eti taze veya sucuk, pastırma, döner ve salam gibi ürünlere işlenerek kullanılırken, son yıllarda yalnızca et verimi için üretimde bir artış gözlenmektedir. Ayrıca ülkemizde, fermantasyon süresini kısaltması ve kaliteyi artırması bakımından sucuk etinde Gıda kodeksinin ve TSE'nin izin verdiği oranda (%10) manda eti kullanılmaktadır. Manda eti Sığır etine göre %40 daha az kolesterol, %55 daha az kalori, %11 daha fazla protein ve %10 daha fazla mineral içerdiği bildirilmektedir. PH değeri 5.4 olan manda etinin soğuk ortamda büzüşme düzeyi %2, nem oranı %7.6, protein oranı %19 ve kül oranı %1'dir. Daha az doymuş yağ içermesi ve organik ürünlere eğilimin giderek artması, manda etine talebi de yükseltmektedir. Ülkemizde etin hafif sert-kuru olması ve damak tadı farklılığı nedeniyle manda eti taze olarak çok az tüketilir. Daha çok et mamullerinde kullanılır.

Manda Besisi

Kolay yetişen, kolay beslenen ve kârlı üretim sağlayan bu hayvan genelde düşük kalitedeki kaba yemleri tüketmelerine karşın, sindirim yeteneklerinin sığira göre daha fazla olması nedeniyle daha düşük maliyetle gelişim ve büyüme gerçekleştirmektedirler. Kışın da hem kolay hem ucuza beslenir. İyi kalite olmasa bile kuru otları, korunga, mısır sapı, arpa-buğday sapı ve saman gibi ucuz ve basit yemleri kolayca yer. Yumuşak yemlerden hoşlanmaz. Karnının doyabilmesi için ille de sert yiyecekler ister. Sağmal mandalara kesif yem ilavesi yapılırken, mera bulunan yerlerde ortak çoban aracılığıyla köy ortak sürüsü olarak veya bağımsız manda sürüsü halinde otlatılırlar.

Mandanın başı çok büyük, derisi kalın, ayakları ağırdır. Bu nedenle kesilmiş hayvanın et randımanı yüzde 40-54 arasında kalır. Ergin manda canlı ağırlığı ise yaklaşık 500 kilodur. Tabii

genç ve besili mandalarda randıman yüksek olur. Et üretimi için manda besisi yapılabilir. Bu amaçla, Malak besisi, Genç manda besisi ve Ergin manda besisi olarak üç dönemde besi uygulanır. Malaklar 30-40 günlük iken, ortalama 60 kg canlı ağırlığa ulaşınca kesilirler. Yeterli bir besleme ile günde yarım kiloluk canlı ağırlık artışı sağlanabilir. Selüloz oranı yüksek kaba yemlerle beslenen mandalar bu yemden kolayca yararlanır. Manda besisinde genç mandaları kullanmak gerekir. Genç mandalar daha fazla et tutar. Ayrıca, etleri kaliteli ve lezzetli olur. İleri yaşlarda et yağlanır, lifleri kalınlaşır ve sertleşir. Kesilen mandalarda et randımanı sığırlardan daha düşüktür. Hastalıklara kesinlikle dayanıklıdır. Manda, tüberküloza karşı, şap hastalığına karşı ve diğer hastalıklara sığırdan daha dayanıklıdır. **Doğal yaşama uyumlu ve çok az hastalanan hayvandır.**

Mandanın Biyolojisi ve Kızılırmak Deltası Arasındaki İlişki

Ülkemizde ve İlimizde mandaların doğal yaşam alanı olan sulak alanlar, meralar, göller ve bataklıklar vardır. Bunların içerisinde en uygun olan alanlardan birisi de Kızılırmak deltasıdır. Mandalar Kızılırmak deltasındaki doğal yaşam içerisinde; sulak alanlarda, meralarda, göllerde ve bataklık alanlarda yaşarlar. Mandalar sulak ve bataklık alanların ve doğal yaşamın bir parçası olmuştur. Buralarda açık alanda serbestçe gezinebilirler, sıcakta batağa ve suya girip serinlerler. Bu alanlarda gezen mandalar açtıkları galerilerle balıkların rahatça yüzebilmelerine, yem bulabilmelerine ve uygun yerlere yumurta bırakabilmelerine katkı sağlamaktadır. Ayrıca buradaki bitkilerin çiçeklerinin döllenmesine, tohumlarının dağılmasına ve çoğalmalarına katkı sağlarlar.

Samsun İlinde Manda Birliği Kurma Çalışmaları

İlimizde 4631 Sayılı Hayvan Islahı Kanunu ve 19 Aralık 2001 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan "Islah Amaçlı Yetiştirici Birliklerinin Kurulması ve Hizmetleri Hakkında Yönetmelik" esaslarına göre 14.04.2008 tarihinde Samsun ili ve ilçelerinde bulunan 90 civarında Manda yetiştiricileri ile birlikte İl Tarım Müdürlüğünde ilk değerlendirme toplantısı yapılmıştır. Yapılan bu toplantı sonucunda "Samsun İli Manda Yetiştiricileri Birliği" ön kuruluş işlemlerine başlanmış ve Kuruluş işlemlerini tamamlamak ve İlk Genel Kurulu yapmak üzere geçici yönetim kurulu oluşturulmuştur.

İlimizde en fazla manda 2.500 adetle Bafra ilçemizde bulunmaktadır. İlimizde 40 mandası olan üretici sayısı yaklaşık 25 kişidir. İlimizde 60 sağmal mandası olan üreticilerimizde vardır. İlimiz üreticileri sütü değerlendirmede yaşadıkları sorunlar nedeniyle mandayı genelde et hayvanı olarak mecburen beslemektedir. Üreticiler kesime verdikleri mandaların ortalama karkas ağırlıklarının 200-250 kg olduğunu belirtiyorlar. Üreticiler bölgemizde manda etini değerlendirecek işletme kurulmasını talep etmektedirler. Bunun yanında doğal olarak manda sütünü de değerlendirme yoluna gitmektedir. İlimiz üreticileri bir mandadan günlük ortalama 3-5 kg süt almaktadır. Çok az da olsa bazı üreticiler mandayı iyi besleyip sabah akşam sağabilmekte ve yaklaşık olarak 6-8 kg süt alabildiğini ifade etmişlerdir. Manda ülkemizde olduğu gibi bölgemizde de elle sağılır. Üreticiler genel olarak malakların ve kendi ihtiyacı dışında kalan manda sütlerini; kaymak, krema, yağ, yoğurt yaparak veya süt olarak satarak değerlendirmektedirler. Manda üreticileri genel olarak haftalık yöresel pazarlara gitmekte ve diğer ürünleriyle birlikte manda sütü ürünlerini de pazarda satmaktadırlar. Bazı üreticiler İlimizin dondurma ve yaş pasta sektörüne bazen doğrudan manda sütü, kaymağı, yağı, kreması ve yoğurdu vermektedirler.

Samsun İli Mandalarının Süt Verimi ve Sağım Zamanları

İlimizde genel olarak mandalar işaretleşip 7-8 ay merada sulak alanlarda doğal yaşama bırakılıyor. Nisan sonuna doğru meraya salınan hayvan Kasım başı toplanıp ahırlara konuyor. Yani mandalar ilimizde yaklaşık olarak 4-5 ay ahırda tutulurlar. Bu nedenle mandalarda genel olarak ticari amaçlı sağım sadece 4-5 ay yapılabilir. Bu dönemde süt verim oranı düşük olur. Sağılabilen süt varsa yavruların ihtiyacından kalan süttür. Eğer manda ahırda tutulursa 7-8 ay sağılabilir. Üreticilerin ifadesine göre iyi beslenirse sabah akşam sağılarak 6-8 kg süt alınabilir. Ancak bir çok

üretici bu miktar sütün alınamayacağını ve de ahırda kalarak beslenmesi gereken mandanın tüketileceği yem masrafını elde edilen sütün karşılayamayacağını belirtiyor. Malaklar ahırda tutularak anne mandanın akşam ahıra dönüşü sağlanarak ticari amaçlı süt sağımı yapılabilir. Bu da mera alanları yakın olan yerlerde yapılabilir.

Sonuç ve Öneriler

- İlimiz manda üreticileri haftalık mahalli pazarda manda sütlerinden kaymak, krema, yağ, yoğurt yaparak müşteri yelpazesini artırdığını ifade ediyorlar.

- Manda sütü ürünlerini pazarda kolayca sattıklarını, bu tür yöresel ürünlerin devamlı özel müşterileri olduğunu, ürünlerin pazarda satım işini genelde kadınların yaptığını, kadınlar ürün bedelleri karşılığında ev ihtiyaçlarını karşıladıklarını, bunun sosyal hayata katılım bir sosyalleşme olduğunu, Pazarcılıktan özellikle kadınların çok memnun olduğunu ifade ediyorlar.

- Üreticiler her şeye rağmen kadınların pazara giderken verdikleri emek, harcadıkları enerji, yaptıkları masraf ve de ilerde pazar sütçülüğünün karşılaşacağı yasal zorluklar nedeniyle yeni yaklaşımlara açık olduklarını söylediler.

-Manda sütü alıcıları süte 1.5 YTL verebilirlerse bugün hemen Bafra Sarıköy ve Doğanca köyünde bulunan üreticiler sadece 3-4 haneden günlük 300 kg manda sütü toplayabileceklerini ifade ettiler. Diğer ilçe ve köylerle irtibatı pazarlama güçleri artınca sağlayabileceklerini anlattılar.

-Samsun ilinde en fazla sağmal mandaların bulunduğu Doğanca ve Sarıköy üreticileri sütün toplama ve taşıma maliyetinin yüksek oluşu nedeniyle dışardan gelen bir firmanın bazı sorunlar yaşayacağını, bu nedenle sütün kendilerince toplanıp beldelerinde kurulacak süt işleme tesislerinde işlenip değerlendirilmesini daha doğru bulmaktadırlar.

-Özellikle süt, yoğurt ve kaymak gibi ürünlerin yöresel marka halinde etiketlenerek gıda güvenliğine uygun şekilde değer fiyatına pazar bulabilmesine çalışılması gereklidir.

- Bafra Doğanca üreticileri beldelerinde yöresel tarımsal ürünlerin ithalat, ihracat ve pazarlanmasına yönelik bir birliğin olmasını ve çalışır vaziyette 1 adet 5 tonluk soğutma tankı, 2 adet süt toplama tankının bulunmasını avantaja dönüştürmek istemektedirler.

-Özellikle süt ve kaymak gibi ürünlerin organik marka halinde etiketlenerek gıda güvenliğine uygun şekilde Organik ürün grubuna giren manda ürünlerini üretimi teşvik edilmeli ve bu potansiyel değerlendirilmelidir.

- Manda üreticilerimiz mandanın kaba yemi iyi değerlendirmesi nedeniyle et üretimine elverişli, kolay-zahmetsiz bakılabilen, uzun süre kendi başına merada kalabilen bir hayvan olduğunu, ülkemizde et verimi yönünden daha çok değer taşıdığını bilmekteler. Bu nedenle Manda eti sucuk, pastırma, döner ve salam gibi ürünlerin vazgeçilmez bir unsuru olduğunun farkındalar. Bölgede manda etinin işleme ve değerlendirilmesine yönelik yatırımlar desteklenebilir.

PROJE HAZIRLANMASI VE İŞLEYİŞ PROSEDÜRÜ

Ergin KAHVECİ
Ziraat Mühendisi

Proje, herhangi bir iş, eylem ve yapılanma ile ilgili; tasarı taslak aşamasından itibaren, o iş veya eylemi, niteliğine göre en realist unsurlarla en doğru sonuca götürmek için yapılan bir planlama, programlama ve uygulama dizinidir. Proje ; esasında zaman, zemin ve imkanların kullanılması ile en doğruyu bulma felsefesidir. Varolan ile hedef arasındaki çizginin doğrusal bir çizgi olmasını amaçlar. Genellikle somut sonuçların alınması üzerine kurulur. Hemen her konu projelendirilebilir olmakla beraber;

sosyal, toplumsal, siyasi ve kültürel projeler genelde ekonomiklik temeline dayanmaz. Bu kavramlarda yaratılacak dönüşüm ve değişimlere göre değerlendirmeler yapılır.

Proje üretme felsefesi; zamanla, kişisel- grupsal veya toplumsal bir bakış açısı doğurur. Bu bakış açıları genelde aynı, özeldir ise farklı değerlendirmeler birikimine yol açar. Genel proje üretme- yaratma felsefesini ve birikimini edinmiş birey veya grupların olaylara bakışı tamamen daha iyiyi aramak üzerine oturur. Hemen her konuda, her alanda ve her çizgide temel değişim, dönüşüm çizgileri belirginleşir ve zamanla birikimli projecilerin söylemlerinde birçok kesişme noktaları oluşur. Bu nedenle, belli bir noktadan sonra projecilerin hemen her konuda çerçeve bir fikri vardır.

Projeciler, önsezileri güçlü, çok düşünen, gözlemci, araştırmacı, sebep- sonuç ilişkilerini hızla kuran, eldekilerle olması gerekenler arasındaki bağlantıları alternatifli olarak düşünebilen, yorum gücü yüksek insanlardır. Proje mantalitesi kişilerin kendi kapasiteleri ve eğitim- öğretim , çevre, genel kültür, yetişme şartları, okuma- araştırma- inceleme- gözlem yapma- yorumlama ile doğrudan ilişkili olarak zamanla oluşur ve gelişir.

Proje, değişik aşamalardan oluşan ancak; her aşamadan sonra kümülatif ve bütünsel bir yaklaşımla yeniden değerlendirmeye alınan bir yaklaşım gerektirir. Oluşabilecek sorunların bir önceki ve/veya iki sonraki aşamayı engelleyebileceği ve sonuç aşamasında dahi olabilirliğin negatif çıkacağı hiç unutulmamalıdır. Dayanaksızlık, ihmal, dikkatsizlik ve önemli kırılmalara yol açacak unsurların atlanması projenin uygulanmasını engelleyecektir. Ekip çalışması veya nitelikli bir usta- çırak ilişkisi bu gelişim sürecini olumlu yönde etkiler.

Proje Üretim Veya Hazırlanması Akış Süreci

1. Fikir Safhası : Projelerde başlangıç safhası fikri safhadır. Bu safha öneri olarak gelebileceği gibi ihtiyaçtan da oluşabilir. Bu safhada bir işin, eylemin ilk defa veya o iş veya eyleme özgü olarak fikir oluşturulması söz konusudur. Oluşan fikrin uygulanabilir olup olmaması başlangıç için çok fazla önem taşımaz. Ancak, oluşan fikir olası koşullara göre nesnel olamaz. Aslında fikir safhası ve fikrin nesnel veya hayalciliği, projelerin ve projecilerin sanki giz noktası gibidir. Hayal ile, bu hayalin gerçekleşmesi için yapılan her girişim fikir safhasında ilerleme

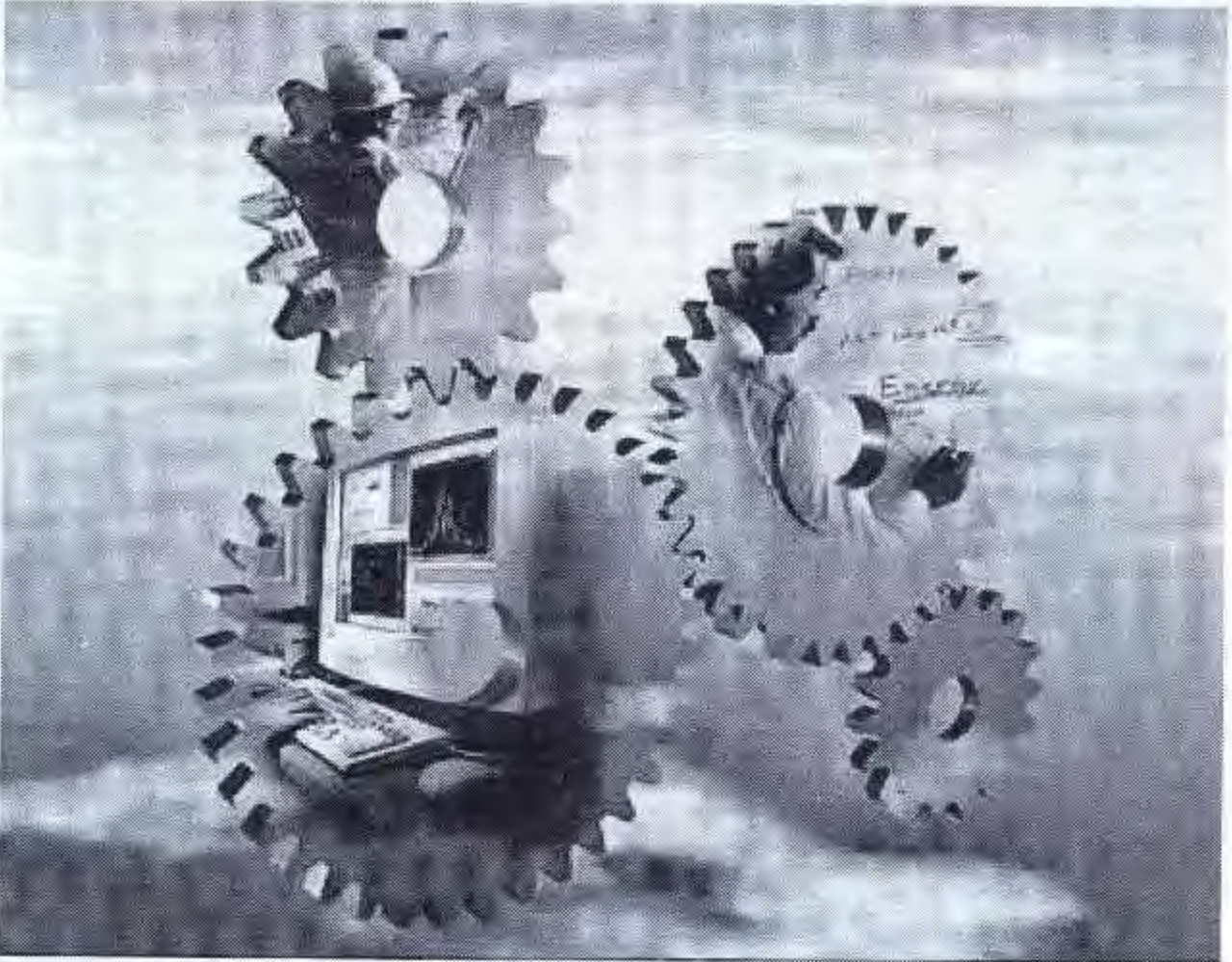
olarak kabul edilebilir. Ancak, bu yazıda incelenen proje üretim formatı , daha ziyade somut fıkırsel üretimleri içereceğinden, konunun bu boyutu fazla dikkate alınmayacaktır. Bu aşamadan sonraki süreç daha ziyade yatırım veya imalat amaçlı, ekonomiklik aranan projeler için ele alınacaktır.

2. Ön etüt safhası : Yapılacak iş ve eylemin nerede, nasıl, ne şekilde, hangi unsurlarla (vs. niteliğe göre) yapılmasının araştırıldığı safhadır. Bu safha işin niteliğine göre, düşünülen veya önerilen projeye esas, ana unsurların; varolup olmadığı, araştırma ve değerlendirilmeye değer bulunup bulunmadığının belirleneceği safhadır.

3. Etüt safhası : Ön etüt aşamasından geçen, temel unsur ve noktalarda en az, yarı ve yarıya yakın , pozitif sonuçları tahmin edilen iş ve eylemlerin detaylı ele alındığı aşama etüt aşamasıdır. Bu aşamada yapılacak iş veya eylemin ortaya çıkarılması için gereken idari, hukuki, fiziki, mali, doğrudan ve dolaylı etki mekanizmaları tek tek gözden geçirilir. İş veya eylemin kılma noktaları; alternatifleri, çözüm yolları saptanır. Bu noktaların aşılp aşılamayacağı hususunda gerekli her türlü çalışma yapılır.

4. Taslak- Tasarım- Avan safhası : Bu aşamada yapılacak iş veya eylem yavaş yavaş her yönüyle belirginleşmiş ve mümkün olduğunca alternatifli taslak-avan hale gelmiştir. Yapılacak işlerle ilgili bir zaman, hareket tarzı planlanması, yapılır. Fiziksel eskizler, vaziyet planları, girdi ve uygulamalara ait temin ve akış programları mümkün olduğunca alternatifli olarak hazırlanır. Avan değerlendirme olarak 2. ve 3. safhalarla birlikte bütünsel bir yaklaşımla en rantabl ve en objektif olan taslağa işlerlik kazandırılır.

5. İmalatların- Yapıların- Girdilerin- Tesislerin Planlanması ; Çizim ve Boyutlandırmaların Tanımlanması Aşaması : Bu aşama, seçilen yol- yöntem- şekil ve taslak

projeye göre yapılan öngörülerin; alt yapı- yapı- tesis- işletme- mekanizasyon- malzeme vb unsurların çizim, metraj ve keşiflerinin hazırlanması ve bunların uygun mercilerce kabul görmesi aşamasıdır.

6. Fizibilite - Değerlendirme aşaması : Bu aşama yapılacak ve bu aşamaya kadar gelmiş olan iş ve eylemlerin sosyal, çevresel, ekonomik, (istihdam, maliyet, karlılık, ömür, kaynaklar, teminatlar dahil) açılardan sorgulandığı ve bütün donelerin bütünsel bir yaklaşımla birlikte analiz edildiği aşamadır. Bu analizlerden alınacak sonuçlar projenin olabilirliğini belirler. Sonuçların yeterli pozitiflikte olması şarttır.

7. İmza- Onay Safhası: Proje dosyasının tüm aşamalardan geçtikten sonra gelinen nokta imza ve onay aşamasıdır. Bu aşamada dosyada tüm hukuki, idari, teknik, ekonomik veri, belge ve dayanakların bulunması gerekir. İmza projenin sorumluluğunun üstlenilmesidir. Bu sorumluluk yasal veya prensip olarak tanımlanmış, yetkili, belgeli ve uzman kişilerce üstlenilmelidir yetki, belgesi ve yeterliliği yasal zemine dayanmayan kişi veya meslek mensuplarının projenin sorumluluklarını bilerek veya bilmeyerek üstlenmesi mümkün değildir. Bu nedenle; **proje hazırlayan olarak imza koyanların kendi meslek disiplini örgütlerince imza ve/veya denetime tabi tutulmadıkça proje sorumluluğu üstlenmeleri hukuken askıda kalır.** Bu durumda proje teknik sorumluluğunun yanı sıra, idare hukuku sorumluluğu da onay mercilerine geçmiş olur ki; bu durum ileride projenin iptaline yol açabilir.

Meslek disiplinlerince vizesi yapılan projeler (genellikle 3 takım halinde) onay merci olan resmi kuruma sunulur. Resmi kurum ilgili birimlerince; yer, içerik ve uygulamaya ait somut verileri zemin üzerinde; idari- mali- hukuki belge, hesap ve kriterleri dosya üzerinde , proje sorumlu elemanlarınca (bu elemanların konu üzerinde kontrol ve denetim yapabilecek yetkinlikte ve statüde olması gerekir.) “**incelemesi**” yapılır. Yapılan inceleme sonucunda düzenlenecek “**olabilirlik raporu**” ile birlikte “**kontrol**” için ilgili birim amirine intikal ettirilir. Birim amirinin kontrolünden geçen projeler “**onay**” için kurumun 1. derecedeki amirine gider, onaylanır ve uygulama aşamasına geçilmiş olur.

Projede yer alan termin sürelerinin tutturulması, denetlenmesi ve işin- eylemin başlamasına izin verilmesi için **proje sahibine “iş teslimi”** yapılır. **Proje uygulama safhasına kadar olan tüm safhaları tamamlanmış olur.** Proje uygulama safhasında , işin – eylemin niteliğine göre takip ve

kontrolü yapılır. Gerekirse gerçekleşme ve/veya hakediş raporları düzenlenir. Termin süresinde bitirilmeyen işler için; projede öngörülen sürenin (1+2) katını, (1+1+1) aşmayacak şekilde, ek süre verilebilir.

SONUC OLARAK : Proje; bir iş ve eylemi gerçekleştirmeye dair olası süreçlerin tek tek ve bütünsel yaklaşımla düşünülüp, incelenip- araştırılıp, değerlendirilip, planlanıp, hesaplanıp ortaya konulduğu bir süreçler bütünüdür. Süreçlerin herhangi bir boyutunda ortaya çıkacak bir hata, bu süreçlerin tamamını etkiler; projenin iptaline veya en başa dönülmesine yol açar.

BİR SÖYLEŞİ

İLİMİZİN EN BÜYÜK ARICISI : MEVLÜT AY

İlimiz 68.000 arılı kovan varlığı ve 1000 tona varan bal üretimi ile arıcılık dünyasında yerini almaktadır. Arıcılık ancak bilimsel koşullarda ve ekonomik büyüklükte yapıldığı takdirde ekonomik bir faaliyet olarak öne çıkmaktadır. Bu anlamda ilimizde arıcılarından ve 600 arılı kovana sahip Mevlüt AY güzel bir örnektir. Bafra'da arıcılık yapan ve bu konuda çevresine öncülük yapan arıcımız ile yapılan söyleşiyi aşağıda sunuyoruz.

N. CANITEZ : Bize kendinizi kısa şekilde tanıtır mısınız?

M. AY : Bana bu fırsatı verdiğinizden dolayı hepinize teşekkür ediyorum. Ordu -Fatsa doğumluyum. 1972 yılından beri arıcılık yapıyorum. Şu an 600 adet aktif kolonim bulunmaktadır. Her sene gezginci arıcılık yapmaktayım ve ülkemizin değişik yerlerine arılarımı götürüyorum. Bafra'nın Taşköprü köyünde oturuyorum.

N. CANITEZ : Arıcılık işine ne zaman ve nasıl başladınız? Kaç koloniniz (arılı kovan) var ve bu kovanlardan ne kadar bal üretiyorsunuz?

M. AY : İlk olarak ormanda kovan buldum. Kovanı üçe böldüm arıları çoğalttım. 35-40 yıldır da bu işe devam ediyorum. Elde ettiğim balı toptan yada perakende olarak dükkanımda satıyorum. 600 kovanım var yaklaşık koloni başına 40 kilo bal alıyorum.

N. CANITEZ : Neden arıcılık. Bu fikir nasıl oluştu, işletmenizi kurarken ne gibi zorluklarla karşılaştınız? Aktif döneminde kaç kişi istihdam ediyorsunuz?

M. AY : Türkiye'nin ve bizim rehberimiz Dursun YILMAZ oldu. Gürgentepe kazası Tepe köy'den. 1955 yıllarında arıları katırla Kars Arpacı'ya götürürdü. 40 katırla 120 kovan .Bunlardan On ton bal alırdı. Her kovan 5 katı oldu. Bana arıcılık yapmamda önder olmuştur. Arıyla uğraşanda stres kalmaz ve rehberim yüz yaşında öldü ve yaşamı boyunca arıcılıkla uğraştı. Ailemle birlikte bu işi yapmaktayım. İstihdam anlamında sezonunda 8 kişi çalıştırıyorum.

N. CANITEZ : Arılığınızda yeni teknikleri ve teknolojiyi ne oranda kullanıyorsunuz?

M. AY : Her üretim dalında olduğu gibi yeni bilgileri öğrenmek gerekmektedir. Kovanın can damarı ana arıdır ve takibini yapıp 2 yılda bir ana arıyı değiştiririm. Genç ana arı ile çalışın. Hastalıklardan ve parazit olarak Varroa ve yavru çürüklüğüne dikkat edin. Bunların ilaçlamasını zamanında yapın. Özellikle erken ilkbahar ve bal sezonu sonrasında Varroa mücadelesini yapmaktayım. Bal sezonunda ilaçlama yapmam çünkü ilaçların balda kalıntı yapıp kanser riski olmaktadır. Bal sattığım kişilerin sağlığını düşünmek zorundayım yoksa vicdanen huzursuz olmaktayım.

N. CANITEZ : Balınızı nasıl, ne şekilde ve nerelere pazarlıyorsunuz? Üretim ve pazarlamada karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

M. AY : İl Tarım Müdürlüğü düzenli aralıklarla numune almaya gelirler. Ballarımda ilaç kalıntısı bulunmamaktadır. İzmir, İstanbul, Mersin laboratuvarlarına gönderildi. Balım bir numara çıktı. 600 kovandan aldığım balım yetmiyor bile. Esas pazarlama yerim Ankara'da. Balra'yı şube olarak kullanıyorum. Ben pazarlama sorunu yaşamıyorum. Sektörde bunu yaşayanlar oluyor.

N. CANITEZ : Arıcılık karlı bir sektör mü?

M. AY : Arıcılık karlı ama dikkat etmek lazım. Bebek gibi bakmanız gerekmektedir. Mevsim (sezon) başlangıcında havalardan dolayı üşütmemek gerek. Kovan içi düzeni koruyan işçi arı gibi de olsa arıların ihtiyacını görüp şerbetleme yapmak, ilaçlamayı geciktirmemek, ihtiyacı kadar petek takviyesi yapıp arının dağınık çalışmasını önlemek gerekir. Arı soğuktan her yere yumurta atarsa yavru çürüklüğü olur.

N. CANITEZ : Devletin arıcılık sektörüne bakışını nasıl görüyorsunuz ve beklentileriniz nelerdir?

M. AY : Son yıllarda ana arı ve bal desteklemesi ile arıcımızı ayakta tutmaya çalışmaktadır. Destekleri ben zayıf görüyorum. Ben sorunla karşılaşmıyorum ama karşılaştığım arkadaşlarım var.

N. CANITEZ : Arıcılık dışında uğraştığınız alanlar var mı, varsa nelerdir?

M. AY : Doğal gaz ve ısı malzemeleri ile uğraşıyor çocuklarım. Benim ana mesleğim arıcılık. Arazilerimiz var ama değişik amaçlı kullanmaktayım.

N. CANITEZ : Arıcılık malzemeleri ile diğer girdilerinizi nasıl ve nereden karşılıyorsunuz?

M. AY : İhtiyaçlarımızı Ordu'dan karşılıyoruz, Kovanlarımızı kendi atölyemizde yapmakta ve satış yaptığımız zamanlarda olmaktadır.

N. CANITEZ : Sektörde ne gibi örgütlenmeler var, bu konudaki çalışmalarını nasıl buluyorsunuz?

M. AY : Samsun'da Arı Yetiştiricileri Birliği kurucu üyesiyim. Birliğin aktif çalışması için faaliyetlerim olmaktadır.

N. CANITEZ : Ana Arı temin etmede karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

M. AY : Ana arıyı dışardan aldığımız gibi kendimizde üretiyoruz. Kendi ürettiğimiz arılar bölge şartlarına uyumda zorlanmadıkları için en çok bal yapan kovanlarımızdan seçerek ana arı üretmekteyim. Kendi ürettiğim ana arılardan memnuniyetim daha fazladır.

N. CANITEZ : Üretiminizi yıl boyu tüketiciye aksamadan ulaştırabilecek şekilde depolama şartlarını ayarlayabiliyor musunuz?

M. AY : Depom bulunmamaktadır. Evimin serin bir odasını, ballarımı saklamak için kullanmaktayım. Pazarlama sorunu fazla çekmediğim için uzun süreli depolamaya ihtiyacım kalmamaktadır. Depolama sorununun çözülmesi için Birlik olarak bal paketleme tesisi çalışmalarımız sürmekte ve koloni sayısı fazla olan birlik üyeleri için depolamaya ihtiyaç kalmayacaktır.

N. CANITEZ : Sektörde haksız rekabet var mı? Varsa nelerdir ?

M. AY : Yerinde bir soru 30 yıldır bu işi yapıyorum. İki şey sokaktan alınmaz. Bal ve altın. Bal şeker çıkar. Cami önlerinde köşe başlarında satılan bal alınmaz. Bu ballar glikozdan yapılmış olup maliyeti düşük olduğundan kaliteli balın fiyatından daha düşük fiyata satılmaktadır. Müşteriler ise bu balın fiyatına kanıp almakta ve bu sektöre darbe vurmaktadır. Bu işe gönül veren arıcılarımız ise yeterince kar edemedikleri için yavaş yavaş arıcılık yapmaktan vazgeçmektedir. Piyasada aldıkları balın ambalajlı olmalarına dikkat etsinler.

N. CANITEZ : Arılığın yeni kuracaklar için neleri tavsiye edersiniz?

M. AY : Arıcılığa yeni başlayan kişi fazla arı almamalı. Acemiliğinde 20 kovana geçmemesi gerekir. Deneyimli arıcının yanında çalışmak tecrübe kazanmasını sağlayacaktır. Arıcı daha sonraki yıllarda gezgincilik yaparak senede 2-3 sefer hasat ederek koloni başı bal miktarını artıracaktır.

N. CANITEZ : Polinasyon konusunda arıcılarımız yeterince bilinçli mi?

M. AY : Polinasyon konusunda arıcılarımız bilinçsiz, sadece arıcımız değil insanımızda bu konuda duyarlı değil. Avrupa ülkeleri meyve bahçesine koloni koydurmak için arıcıya ücret ederken Türkiye'de arazi sahibine para ödenmektedir. Yeterince deneyim sahibi değiller. Polinasyon için devletin desteği olmalı ve insanlarımızı bu konuda da bilinçlendirilmelidir. Sadece bal üretimi değil Propolis, polen, arısütü, arı zehiri de üretilir. Pahalı olduğu için devletimizden yardım bekliyoruz.

N. CANITEZ : Hastalık ve zararlılara karşı ne gibi tedbirler alıyorsunuz?

M. AY : Genç ana arı bulunduruyorum. Varroa ve yavru çürüklüğüne dikkat ediyorum. Arıyı üşütmemeye dikkat ediyorum. Ziraî ilaçlara dikkat ediyorum. İlaçlamayı zamanında yapıyorum. Hasat zamanına yakın ilaçlama yapmıyorum bala karışmasın diye.

N. CANITEZ : Arılıktaki bir günlük çalışmanızı anlatır mısınız?

M. AY : Sabahdan akşama kadar arıları gezer kontrol ederim. Çalışmayan arıları kontrol ederim. Hastalık var mı diye bakarım.

Bize zaman ayırıp değerli görüşlerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

MODERN TARIMIN KARADENİZDEKİ BİR PENCERESİ KARAKÖY TARIM İŞLETMESİ MÜDÜRLÜĞÜ (TİGEM)

Erdinç KUZUOĞLU
İşletme Müdürü

İşletmemiz 1949 yılında mali yönden Sultansuyu Harasına bağlı olarak Karadeniz Bölgesi sığırcılığın ıslahı amacıyla yüksek verimli damızlık temin etmek için kurulmuştur. İşletmemizin yerleşimi 2 ayrı bölgededir.

1 – İşletme merkezi (Elifli Köyü civarı) 7596 da : Buradaki arazinin denizden yüksekliği 3 – 50 m. arasında engebeli bir arazi yapısı vardır. (Eğim %3–12 arasındadır.) Bu alanın 4.540da alanda (%59.9) Buğday, mısır, fiğ vb. ürünler yetiştirilmektedir. Ayrıca işletmemizde 1.200 dekar, (%15.8) damızlık hayvanların otlatılması için suni çayır- mer'a tesis edilmiştir. 829 dekar (%11,1) ise taban arazi olduğundan tabii çayır-mera olarak değerlendirilmektedir. Geri kalan kısım ise kavak, fıstık çamı dağ orman ve yerleşim merkezi olarak kullanılmaktadır.

2 – Düden mevki: 12.399 da : Buradaki arazi denize 0 olup düz bir alandır. Bu bölgenin büyük çoğunluğu bataklıktır. Hatta Gıcı Gölü, Tatlı Göl ve buna benzer küçük gölcükler İşletme sınırları içindedir. Bu bölgenin büyük bir çoğunluğu da RAMSAR ve SİT alanına girmektedir. Kurumumuzun Türkiye'deki gen kaynaklarına sahip çıkma felsefesi ve yabancı hayatı koruma ilkesinin de etkisi ile burada arazi ıslah çalışmaları yapmamaktadır. Buradaki arazinin 9913 dekarı bu şekilde (Bataklık) olarak bulunmakta, geriye kalan kısım ise çeltik tarımı için çiftçilere kiraya verilmektedir.

İşletmemizin Hayvancılık Faaliyetleri

1. Sığırcılık : İşletmemizde sığırcılık faaliyetlerine Konya Harasından getirilen ve bölgemizden seçilen vasıflı Yerli- Kara sığırlarıyla başlanmıştır. Bu ırk üzerinde seleksiyon ve melezleme yoluyla iyileştirme çalışmalarına başlanmıştır. Ancak yerli ırkın süt verimleri bir laktasyonda 800-2000 kg'ı geçmemiştir. Bunun üzerine; toplam 320 baş dişi, 28 baş erkek Jersey sığır ithal edilerek işletmemizin ana kadrosu oluşturulmuştur. Daha sonra mevcut bu kadro geliştirilerek, **Jersey ırkı Ülkemiz hayvancılığına kazandırılmıştır.** İşletmemiz üretime başladığından bu yana Karadeniz Bölgesindeki Jersey kanı taşıyan yaklaşık 900.000 adet sığırın kaynağıdır. Bu bağlamda damızlık üretimini yaparak dağıttığımız damızlıkların bölge ve ülkeye sağladığı katma değer tartışılmaz boyuttadır. İşletme olarak Jersey ırkı yetiştiriciliğine gelişen teknoloji doğrultusunda devam edilmektedir. Ana kadro korunmak şartıyla da damızlık Jersey satışı devam etmektedir. Bir plan dahilinde talep eden her çiftçimiz Jersey damızlığını İşletmemizden temin edebilmektedir.

2. Atıcılık : İşletme kurulduğu yıllarda atıcılık faaliyetleri devam etmiş, fakat gerek Arap atının coğrafi durumdan dolayı yaşam şartları gerekse TİGEM'in 3 işletmemizin bu işi yapmasından ötürü 1971 yılında atıcılık faaliyetlerine son verilmiştir.

3. Koyunculuk : İşletmemizde koyunculuk faaliyetlerine 1950 yılında Karayaka ırkıyla başlanmıştır. Koyuncululuğu iyileştirme çalışmaları doğrultusunda 1982 yılında A.Ü.Veteriner Fakültesi ile yapılan çalışmalar netice vermiş, %75 Sakız, %25 Karayaka kanı taşıyan bulunduğumuz ilçenin adının verildiği **Bafra tipi koyun** elde edilmiştir. Sürü yönetimi ve ekonomik beslenme yönlerine bakılarak Bafra tipi koyunların üretimine İşletmemizde son verilmiştir. Ancak sadece Karadeniz Bölgesinden değil, diğer bölgelerinden de talep edilen Bafra tipi koyun yine TİGEM'e bağlı Gökhöyük Tarım İşletmesi Müdürlüğü Amasya, Kazım Karabekir Tarım İşletmesi Müdürlüğü Iğdır'da yetiştirilmeye devam edilmektedir.

Bafra Koyununun özellikleri ise, yüksek döl ve süt verimine sahip olup, et kalitesi oldukça iyidir. Vücutları beyaz yapığı ile örtülüdür. Ağız, göz etrafı ve kulaklarda siyahlıklara rastlanır. Baş, karın altı ve bacaklar genellikle çıplaktır. Kuyruk, dip kısmında az yağlı, ince ve uzundur. Koçlar boynuzlu, koyunlar boynuzsuzdur. Doğuran 100 baş kuzudan 179 baş kuzu alınır. Bafra koyununun kuzularının yaşama gücü 30. günde % 93,3 ve 90. günde %91,9 dur. Kuzularda doğum ağırlığı ortalama 3,9 kg olup, süten kesildiği 90. günde ise ortalama ağırlık 22,9 kg'dır. Koyunlardaki yüksek süt verimi kuzularını beslemede yeterlidir. Bafra koyunlarında ortalama yapığı verimi 2,2 kg, elyaf uzunluğu 22,6 cm'dir. Bafra koyunu yerli ırklar kullanılarak elde edilmiş olduğundan; çevre şartlarına uyumu ve yüksek verim özelliklerine sahiptir. Bu koyuna yetiştiriciler tarafından büyük ilgi gösterilmektedir. Sadece orta Karadeniz Bölgesi değil, Türkiye'nin diğer bölgelerinden de talep olmaktadır. Örneğin; İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Akdeniz Bölgelerinde de yetiştiriciliği yapılmaktadır. Çevre şartları iyileştirilerek, iyi bakım ve beslenme ile döl verimi yüksek bu koyunlarımızda iki yılda üç defa doğum yaptırılarak daha fazla kuzu üretmek mümkündür.

4-Sun'i Tohumlama Laboratuvarı : Gerek süt verimi olarak gerekse genetik potansiyel olarak yüksek vasıftaki hayvanların özelliklerini, hastalıktan arı ve soy kütüğü belirli damızlıkları

Türk çiftçisine ulaştırmak için 1988 yılında İşletmemizde sun'i tohum üretim laboratuvarı açılmıştır. TİGEM olarak Dünya sıralamasındaki boğaların spermaları kendi İşletmelerimizde kullanılıp burada test edildikten sonra oluşan yavrular arasında en iyi vasfı taşıyan ve ülkemize adapte olan bireyler damızlık olarak seçilip üretime alınmıştır. Laboratuvarımız 1988-1992 yılları arasında sadece siyah alaca, Jersey ve esmer ırklarından sperma üretilmiştir. Daha sonra ülkemizin ihtiyaçları doğrultusunda

1993 yılından itibaren Kombine ve elçi verim özellikleri olan Simmental, Limousin, Brangus ve Şarole ırklarından da üretim yapılmıştır. Laboratuvar sayesinde TİGEM hem kendi hem de dünyada verim kalitesi yüksek damızlık materyali Türk çiftçisine ulaştırmıştır. Laboratuvarı üstün vasıfta ve ülkemizde adapte olmuş boğaların spermalarını dondurarak genetik gen kaynağı görevini de görmüştür.

İşletmemizde bu gen kaynağının yanı sıra 3.000.000 doz dondurulmuş sperma ülke hayvancılığına kazandırılmıştır. Bu da gösteriyor ki ülkemiz büyükbaş kültür ırkı hayvan sayısında İşletmemiz büyük bir pay sahibidir. Böylesine önemli bir birim yine İşletmemiz kontrolünde üretim

yapmak ve ülkenin en ücra köşesine ulaşılması amacıyla 5 yıllığına 30 Mart 2006 tarihinde özel sektörle işbirliği şeklinde kiraya verilmiştir.

5-Bitkisel Üretim : İşletmemizin Düden mevki bir bölümünün kiralık ve çoğunluğu oluşturan diğer bölümünün bataklık olmasından dolayı bitkisel üretim faaliyetlerimizi merkezdeki arazilerimizde sürdürmekteyiz. İşletmemiz hayvancılık ihtisas işletmesi olmasından dolayı **(Türkiye'nin tek Jersey Damızlık Yetiştiren İşletmesi)** üretim desenimizi yem bitkileri oluşturmaktadır. Her ne kadar üretim desenimizde ağırlık yem bitkileri ise de bölgenin ihtiyacı olan buğday tohumluğunu göz ardı etmemektedir. Bunun için Türkiye genelinde tarımı yapılan buğday çeşitlerini Araştırma Enstitüleriyle birlikte işbirliği yaparak denemeye alıp bölgeye uygun olan çeşitleri tespit etmeye çalışmaktadır. Tespit edilen çeşitler İşletmemizde ekim nöbetine ve iyi tarım uygulamalarına uyularak üretilmektedir. Üretilen tohumluk özelliğindeki bu ürünler İşletmemizdeki tohum hazırlama ünitesindeki yetersizlikten dolayı büyük bir kısmı Gökhöyük TİM'de hazırlatılıp bölge çiftçisine sunulmaktadır. Geri kalan kısım ise İşletmemizde hazırlanmaktadır.

İşletmemizdeki yem bitkileri tarımını oluşturan bitkiler ise başta Fiğ, Silajlık Mısır, Hasıl Hububat ve Sun'i Çayır Mera'dır. Ayrıca son iki yıldır yurt dışından gelen 8 kanola çeşidinin üretim izni ve adaptasyon gözlem denemeleri yürütülmektedir. Gene işletmemiz 2007 yılı ekim döneminde Karadeniz Araştırma Enstitüsü ile işbirliği yapılarak Türkiye genelinde üretimi yapılan 20 çeşit ekmeklik, 5 çeşit de

makarnalık Buğday çeşidi denemeye alınmış gözlemleri devam etmektedir. Yine yem bitkilerinden olan denemeye alınmış 25 çeşit mısıra ait silajlık mısır yetiştiriciliğinde, muhtelif çeşitlerin silaj verim kapasitelerini görmek amacıyla 25 çeşit denemeye alınmıştır.

6. Sosyal Faaliyetler : İşletmemizde 19 Mayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi Veteriner Fakültesi ve Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi ile Hayvancılık üzerine çok sayıda Araştırma projesi yürütülmektedir. Ayrıca her dönem tarım ve tarımsal işletme ekonomisi üzerine eğitim gören her öğrenciye danışmanlık yapıp tecrübeler aktarılmaktadır. Bu anlamda da tarımsal okul olan İşletmemiz her türlü teknik gezilere ev sahipliği yapmaktadır.

Ayrıca her yıl İşletmede bilgi beceri ve tecrübeleri paylaşmak için herkese açık tarla günleri düzenlenmekte ve tarımsal bilgilendirme toplantılarına katılınmaktadır. İşletme olarak ise bölgede yapılan ve davetiye alınmış olan fuar vb. yerlere iştirak edilmektedir.

Kısaca yukarıda özetlenen bilgiler ışığında **Türk tarımının temel taşı olan ve ivme kazandıran kurumumuzun sağladığı katma değer ölçülemeyecek kadar yüksektir. Biz Karaköy TİGEM personeli olarak bize ulaştığınızda tüm TİGEM'e bağlı işletmelere ulaşabileceğinin bilinmesinde fayda vardır. Türk çiftçisine kapılarımız 24 saat açıktır. Gelin Türk tarımı için el ele verip geleceğe umutla bakalım.**

HAYVANSAL ÜRÜNLERİN İNSAN SAĞLIĞINA ETKİLERİ

Nihal CANITEZ
Ziraat Mühendisi

Türkiye’de havansal kaynaklı ürünlerin tüketimi gelişmiş ülkelere göre düşük düzeydedir. Son yıllarda kamuoyunda yumurta, kırmızı et, tereyağı, süt ve süt ürünleri konusunda şüpheli ve reddedici bakış açısı ile ilgili yorumları halk arasında bu tür ürünlere karşı tüketimde azaltmaya yöneltmiştir. Ebeveynlerin bu tür davranışları yeni yetişen gençlerimizde kırmızı et olarak hamburger sosise, salam gibi ürünleri tüketen süt- yoğurt- tereyağı -yumurta sevmeyen gençlik durumuna getirmiştir. Hayvansal ürünlerde yaratılan olumsuz düşünce ve politikalar bu sektörü olumsuz etkilemektedir. Amacımız hayvansal ürünlerin vazgeçilmez nitelikte olduğunu kamuoyuna vurgulamaktır.

Kolesterol: Hayvansal ürünlerde bulunan kolesterolün olumsuz etkileri dile getirilerek insanların tüketimini etkilemektedir. Kolesterol bitkilerde yani bitkisel gıdalarda bulunmamaktadır.

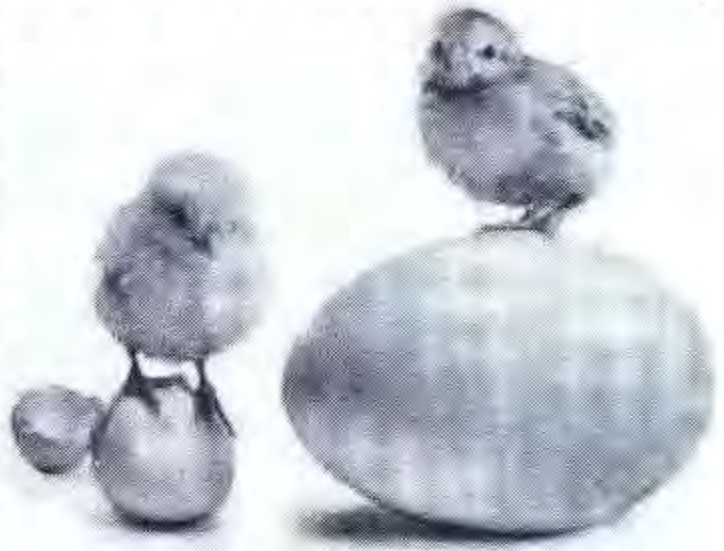
Hayvansal bir sterol’dür; bir çok olumlu fonksiyonlara sahiptir. Kanda doymamış yağ asitlerinin özel taşıyıcısıdır, %80-90’ı yağ ve yağda eriyen A-D-E-K vitaminlerinin sindiriminde etkili olan safra asitlerine dönüştürülür. Vit.D3 ve steroid hormonların sentezinde kullanılır, deriyi sudan ve suda eriyen zararlı madde emiliminden korur, kurumasını önler; sinir sisteminin yapısına girer; hücre yapısında yer alır, yeni doğanların gelişimi için mutlaka gereklidir. Fazlası durumunda damarlarda birikerek, tıkanıklıklara, kalp-damar hastalıklarına ve kalp krizlerine yol açmakta fakat tek sebebi de kolesterol değildir. Bunların diğer sebepleri kalıtsal yapı (%50 etkili), C vitamini yetersizliği, zihinsel gerginlik-stres, tiroid yetersizliği, hareketsizlik, şeker hastalığı, yaşlılık, fazla yeme alışkanlıkları, yetersiz ve dengesiz beslenme, sigara alkol ve katı yağ (doymuş yağ asitleri) tüketimidir.

Yumurta, yüksek kolesterol içeriğine rağmen vazgeçilemez gıdalar arasında yer almaktadır. Çünkü yumurta; esansiyel amino asit kompozisyonu bakımından mükemmel ve sindirimi kolay, 6,5 g kadar protein ve emülsifiye olmuş 5.8 g kadar yağ bulunur. İçerdiği lipidlerin (yağ) 1/3’üne yakını, beyin ve sinir sisteminin gelişmesi için gerekli olan fosfolipidlerden meydana gelmiştir. Bünyesindeki yağların 2/3’den fazlası doymamış yağ asitlerinden, bunların %42’si zeytinyağını zeytinyağı yapan oleik asitten, yaklaşık %14’ü linoleik asitten oluşur. Yumurta kolesterolü ile kalp-damar hastalıklarına bakıldığında yumurta yağlarının %65’i doymamıştır, 1 adet yumurta kan kolesterolünü 3-4 mg artırır; 1-2 yumurta kan kolesterolünü tehlike durumuna düşürmez.

Tavukların yemleriyle oynayarak da yumurtanın omega-3 yağ asitleri, karotinoid pigment Vitamin E organik selenyum ve organik krom düzeyleri yükseltilerek bu yumurtalar ile yüksek tansiyon, LDL ve kan yağlarının azaltılması, kanda tromboz (pıhtı), plak oluşumu, damar tıkanıklığı, kalp krizi ve kan şekeri düzeyinin korunması açısından önemi büyüktür.

Kırmızı etlerle, sığır-koyun sütleri ve sakatatların tüketiciler tarafından tercih edilmemesinin nedenleri arasında yüksek yağ içerikleri, yağlarının katı (doymamış) ve yüksek kolesterol düzeyli olmasından kaynaklanmaktadır. Tüketicilerin tercihi :

a) Kuyruk yağı, iç yağı gibi karkas yağlarını bütünüyle terk etmiş,

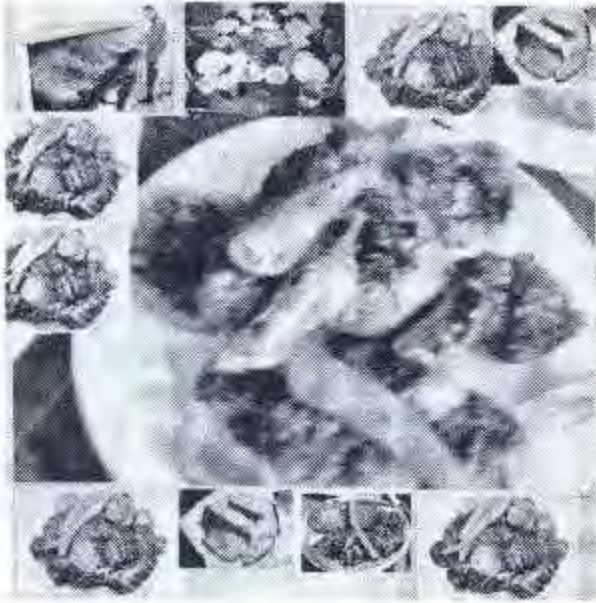

- b) Kırmızı etleri diyetlerinden tamamen çıkartarak, kanatlı ve balık etlerine yönelmiş,
- c) Tereyağını kahvaltı masalarından tamamen çıkartarak her türlü yiyecekte sıvı yağ kullanımına başlamıştır.
- d) Süt, peynir ve yoğurt tüketiminde ise kısıtlamalara gidilmiş, hatta bu ürünlerin az yağlı ve yağsız çeşitleri seçmeye başlamıştır.

Bu ürünlerin tüketicinin sağlığı açısından bakıldığında yararı değil, zararı söz konusudur. Çünkü bunlar zengin protein, enerji, mineral ve vitamin kaynağı olmalarının yanında konjuge linoleik asit içerikleri nedeniyle mutlaka alınması gereken ürünlerdir. 70 kg ağırlığındaki sağlıklı bir insanın günde 1.3-3 g konjuge linoleik asit tüketilmesi gerekmekte olup ancak bunu da sadece hayvansal ürünlerden sağlanabilir.

Konjuge linoleik asitler linoleik ve linolenik asitlerden, iştembedeki (Rumen) mikroorganizmaları tarafından veya ruminant (iştembeli) hayvanların meme bezlerinde desaturasyon yoluyla oluşturulmakta olup süt ürünlerinde yüksek oranda bulunmaktadır. Konjuge linoleik asitlerin insan sağlığı açısından olumlu etkileri ise;

- a) Deri, meme, ve kolon kanserinin başlangıç- gelişme ve yayılma evrelerinde önleyici etkisi vardır.
- b) Kan kolesterol ve lipid düzeyini düşürür; iyi kolesterolü (HDL) yükseltir, damar içinde plak oluşumunu engeller, kalp-damar hastalıklarını önler.
- c) Glukoz metabolizmasını düzenleyici ve şeker hastalığını önleyicidir.
- d) Metabolizmayı hızlandırıcı olup; hipotroidizmi (guatr) engeller.
- e) Bağışıklığı güçlendirir, enfeksiyöz hastalıklara karşı direnci artırır; bakteri toksinlerinin olumsuz etkilerini geriletir.

Bitkisel yağların tavsiye edilmesinin başlıca nedeni doymamış yağ asitlerince zengin olmasıdır. Zeytinyağı dışındaki diğer bitkisel (sıvı) yağlar tekli doymamış yağ asitlerince değil çoklu doymamış yağ asitlerince zengindir. Çoklu doymamış yağ asitleri insanlar için de esansiyel olup yiyeceklerle mutlaka belli miktarlarda alınmaları gerekir. Ancak sadece sıvı yağa ve aşırı sıvı yağ tüketiminin fayda yerine zarar getireceği kesindir. Aşırı veya tek tip besin ve yağ tüketimi bağırsaklardaki mikroflora dengesini bozarak, hastalık yapıcı mikroorganizmaların yerleşip çoğalmasına uygun ortam yaratır; kanser vakalarını tetikler; vücuttaki vitamin A ve D deposunu tüketir; yaşlanmayı hızlandırır. Bu sebeple doymuş/doymamış yağ asidi içeriklerinin 1/2 olacak şekilde ayarlanması önerilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Doktorların kalp ve damar hastalıklarından korumak için kırmızı et, süt ve süt ürünleri, tereyağı ve yumurtadan uzak durmaları yönünde yönlendirmeleri hem yanlış hem de gereksizdir. Mükemmel protein-mineral ve vitamin kaynağı olan bu ürünler kolesterol ve katı yağlar bakımından zengin olmalarına karşın linoleik asitler olmak üzere mikrop öldürücü-bağışıklık sistemini kuvvetlendirici, gastriti önleyici ve sinir sistemini koruyucu, kanserleri ve kalp damar hastalıklarını engelleyici kötü kolesterolü düşürüp iyi kolesterolü artırıcı özelliği bulunmaktadır. Önemli olan tek yönlü ve dengesiz beslenme yerine belli oranlarda hayvansal ürünlerin tüketilmesinin doğru olacağı söylenebilir.

SAMSUN'DA SIĞIRCILIK, HAYVANSAL ÜRETİME KATKILARI, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Dr. Hayrettin ÇAYIROĞLU
Ziraat Yüksek Mühendisi

1. Giriş

Ekonomisi ne olursa olsun tüm dünyada, nüfusun çok büyük bir kesimi tarımla iştigal etmektedir. Tarım içerisinde ise hayvancılığın yeri çok daha ayrıcalıklıdır. Hayvancılık, insan beslenmesi için esansiyel besin maddelerinin kaynağını oluşturan ve dengeli beslenmeye katkıda bulunan, bitkisel üretim ve sanayi artıkları ile, başka türlü değerlendirilmesi mümkün olmayan alanları değerlendiren, aynı zamanda istihdam oluşturan çok yönlü bir üretim sektörüdür. Bu sektörün en önemli hammaddesi ise sığırlardır. Sığırlar, hayvansal üretimin çok büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Dünya sığır varlığı, 1970'den başlayarak 2004 yılına kadar sürekli bir artış eğilimi göstermiştir. 1970'de

1.081.556.460 baş olan dünya sığır varlığı 2004'de 1.349.983.540 başa ulaşmıştır. Bunun aksine, içerisine dahil olmaya çalıştığımız Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde sığır sayısı aynı dönemlerde 387.513.605'den 318.543.560'a düşmüştür. Dünya sığır eti üretimi 1970'den 2004 yılına kadar 1.55 kat artarak 38.3 milyon tondan 59.7 milyon tona, süt üretimi ise yaklaşık 1.45 kat artarak 359 milyon tondan 523 milyon tona ulaşmıştır (Akman ve ark., 2006).

Ülkemizde ise 1970-2004 yılları arasında, sığır varlığında önemli sayılabilecek bir azalma göze çarpmaktadır. 1970'de 12.756.000 baş olan sığır varlığı, 2004 yılında 10.067.832 başa gerilemiştir. Bunun aksine aynı dönemlerde et ve süt üretimimizde artışlar meydana gelmiştir. Nitekim sığır eti et üretimimiz 2.5 kat artarak, 114.5 bin tondan 290 bin tona, süt üretimimiz ise yıllar itibariyle dalgalanmalar göstermekle beraber, 1.68 kat artarak 5.7 milyon tondan 9.6 milyon tona ulaşmıştır (Akman ve ark., 2006).

2. Sığır Varlığı ve Hayvansal Üretim

Ülkemizin genelinde olduğu gibi Samsun'da da nüfusun yaklaşık yarısı (%42'si) kırsal kesimde yaşamakta ve geçimini tarımsal üretim ile temin etmektedir. Tarımsal işletmelerin %95'inde bitkisel ve hayvansal üretim bir arada yapılmaktadır. Bu işletmelerin arazi varlığı, ortalama 50 dekar olmakla birlikte, 50 dekardan daha az arazisi olan işletmelerin oranı %60 dolaylarındadır (Anonim, 2005).

Samsun'da 2004-2007 yıllarına ait hayvan varlığı Tablo 1'de, 2004-2006 yıllarına ait hayvansal üretim değerleri Tablo 2'de verilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde, 2004 ve 2007 yılları arasında büyükbaş hayvan varlığının 276 bin ile 285 bin arasında yer aldığı, manda sayısının 14.900'den 9.000'lere gerilediği, koyun varlığının 165 bin ile 188 bin arasında olduğu, keçi sayısının da 10.500 civarında olduğu görülecektir. İlin kanatlı hayvan varlığı yıldan yıla değişim göstermektedir. 2004-2006 Yılları arasında Samsun'da, gerek kırmızı et ve gerekse de beyaz et üretiminde yıllar itibariyle düşüşler olmuştur. Benzer şekilde yumurta ve bal üretiminde de düşüşler göze çarpmaktadır (Tablo 2).

SANTİM

Tablo 1. 2004-2006 Yılları Samsun Hayvan Varlığı.

	2004	2005	2006	2007
Sığır, baş	276.707	285.437	284.882	279.378
Manda, baş	14.903	13.467	12.262	8.951
Koyun, baş	179.974	187.671	184.153	165.477
Keçi, baş	12.605	10.718	10.864	10.520
Kümes hayvanı, adet	1.672.700	1.964.655	2.459.223	2.033.411

Anonim, 2008a.

Tablo 2. Samsun İli 2003-2006 Yılları Hayvansal Üretim Miktarları.

	2004	2005	2006
Kırmızı et, ton	7.656	4.974	5.518
Beyaz et, ton	11.281	9.116	10.240
Yumurta, adet	207.150.000	187.290.000	183.069.000
İnek sütü, ton	243.529	244.548	245.162
Manda sütü, ton	4.170	3.907	3.847
Koyun sütü, ton	6.066	6.378	6.338
Keçi sütü, ton	471	465	457
Bal, ton	1.349	1.275	1.261
Deri, adet	83.010	63.471	78.687

Anonim, 2008a.

Sığır varlığı içerisinde kültür ırkı ve melezi hayvan varlığında da yıldan yıla artışlar meydana gelmiştir. Nitekim; 2004 yılında yaklaşık 27.000 olan kültür ırkı hayvan varlığı, 2007 yılında 49.000 civarına çıkmıştır. Kültür ırkı melezi hayvan varlığı ise 140.000 ile 142.000 arasında yer almıştır. 2004-2006 yıllarında toplam hayvan varlığı içerisinde kültür ırkı ve melezi hayvan varlığı, ortalama %60 iken 2007 yılında bu oran %67.5 olmuştur (Tablo 3). Bunda, İl genelinde sun'i tohumlama çalışmalarının yaygın hale getirilmesi etkin rol

oynamıştır. 2005 yılına kadar sun'i tohumlama çalışmaları sınırlı sayıda özel sektör çalışanları ile birlikte, resmi ekipler tarafından yürütülürken, 2005 yılından itibaren bu faaliyetler tamamen özel sektöre devredilmiştir. 2007 yılı yıl sonu itibariyle özel sektör içerisinde sun'i tohumlama faaliyeti yürüten ekip sayısı 110'a ulaşmıştır. Buna bağlı olarak, sun'i tohumlama yapılan hayvan sayısı yıldan yıla artış göstermiştir (Tablo 4). Örneğin 2000 yılında 12 bin olan sun'i tohumlama sayısı, 2007 yılında 58 bine ulaşmıştır. Bunda Bakanlığın hayvancılığa verdiği desteklemelerin önemli katkısı olmuştur.

Kültür ırkı ve melezi hayvan varlığının artmasındaki bir diğer etken de gebe düve dağıtımlarıdır. Nitekim 2000 yılından itibaren 2007 yıl sonuna kadar, değişik ilçelerdeki 19 adet Tarımsal Kalkınma Kooperatifine 3.224 baş kültür ırkı gebe düve dağıtımı yapılmıştır. Kültür ırkı gebe düve dağıtımı önümüzdeki yıllarda da devam edecektir.

Tablo 3. Yıllar İtibariyle Samsun Sığır Varlığı, baş.

	2004		2005		2006		2007	
	Hayvan Sayısı	Toplam Hayvana Oranı, %	Hayvan Sayısı	Toplam Hayvana Oranı, %	Hayvan Sayısı	Toplam Hayvana Oranı, %	Hayvan Sayısı	Toplam Hayvana Oranı, %
Kültür	27.706	10.01	32.797	11.49	31.696	11.13	49.165	17.38
Melez	140.310	50.70	140.677	49.28	141.407	49.64	141.806	50.12
Yerli	108.691	39.29	111.963	39.23	111.779	39.23	91.955	32.50
Toplam	276.707	100.0	285.437	100.0	284.882	100.0	282.926	100.0

Anonim, 2008b.

Tablo 4. Yıllar İtibariyle İl Sun'ı Tohumlama Sayıları (sadece birinci tohumlamalar).

Yıllar	İl Tarım Müdürlüğü	Özel Sektör	Toplam
2000	12.132	-	12.132
2001	10.937	812	11.749
2002	11.837	632	12.469
2003	10.936	3.929	14.865
2004	9.361	11.588	20.949
2005	2.332	42.179	44.511
2006	0	48.075	48.075
2007	171	57.903	58.074

Anonim, 2008b.

Samsun'da et sığircılığı genel olarak küçük çaplı besi işletmeleri şeklinde yapılmaktadır. Bu işletmeler hayvan pazarlarından topladıkları bir yaşımdan küçük erkek hayvanlar ile faaliyette bulunmaktadır. Beside yerli ırkların da yer alması, besiciliğin geleneksel olarak sürdürülmesi, üretici karını düşürmektedir. Besicilerin çok büyük bir kısmı kurban bayramında kurban olarak kesilmek üzere yetiştiricilik yapmakta, yetiştirdikleri hayvanları ise daha çok büyük şehirlerde pazarlamayı tercih etmektedirler. Sığır besiciliğinde olduğu gibi, İl genelinde süt sığircılığı da genellikle küçük ölçekli işletmeler şeklindedir. Beş baş ve üzerinde kültür ırkı hayvanı olan işletmeler genellikle İldeki Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği üyesidir. İlde üretilen sütlerin büyük çoğunluğu bu işletmelerde üretilerek sanayiye aktarılmaktadır.

İlde sanayiye sürülmeyen sütler, genellikle yetiştirici koşullarında yoğurt, beyaz peynir, lor ve tereyağı yapımında kullanılmaktadır. Bu ürünler de kısmen ailede tüketilmekte veya halk pazarlarında satışa sunulmaktadır. Sanayiye sunulan sütler ise yine aynı şekilde yoğurt, beyaz peynir, kaşar peyniri, ayran, dondurma, tereyağı ve lor şeklinde işlenmekte ve piyasaya sürülmektedir. İl genelinde yetiştiricilerin ürettikleri sütlerin toplanıp sanayiye aktarılması amacıyla değişik bölgelerde süt toplama merkezleri oluşturulmuştur. Halihazırda 30'un üzerinde süt toplama merkezinde günde yaklaşık 100-120 ton süt piyasada işlenmektedir. Bu miktar yaz aylarında 150 tona kadar çıkmaktadır. Toplanan sütlerin bir kısmı İl içerisindeki fabrikalarda işlenmekte, bir kısmı da İl dışından gelen değişik firmalar tarafından alınmaktadır.

3. Samsun'da Sığircılığın Sorunları ve Çözüm Önerileri

Samsun İli sığircılığının sorunlarını, Ülke genelindeki sorunlardan ayırt etmek mümkün değildir. Ancak hayvancılığı gelişmiş bölge ve illere göre Samsun'da sektöre ait tarımsal alt yapının gelişmemesi, İlin coğrafi yapı ve nüfus dağılımı farklılığı, sorunlarda da bazı ayrıcalıklar oluşturabilmektedir. İlde sığircılıkla ilgili önemli görülen bazı sorunlar şunlardır:

- Samsun'da et ve süt işleme tesislerinde hem sayı hem de kapasite olarak genelde yetersizlikler göze çarpmaktadır. Bu da hayvancılığa yapılacak yatırımları olumsuz yönde etkilemektedir. Et ve süt işleme tesislerinin sayı ve kapasite olarak artırılması hem Bölge hem de İldeki hayvancılığa ivme kazandıracaktır.

- İldeki kültür ırkı sığır popülasyonu genellikle, holstein, esmer, simental, jersey ve bunların melezlerinden oluşmaktadır. Bir işletmede tek bir ırk olabildiği gibi, farklı ırkları bir arada barındıran işletmeler de mevcuttur. Bunun yanında Bölgede ve İlde yaygın olarak yetiştiriciliği yapılan jersey ırkı süt verimi ve sütteki yağ verimi bakımından tercih sebebi olsa bile bu ırkın et veriminin düşük olması yetiştiriciliğinde dezavantaj oluşturmaktadır. Bunun yanında düşük verimli yerli ırkların da sayısının hala çok yükseklerde olması üretimdeki düşüklüğün ana kaynağını oluşturmaktadır.

- İl genelinde hayvancılık işletmeleri, genellikle küçük kapasiteli işletmelerden oluşmaktadır. Bu durum rantabiliteyi ve üretilen ürünlerde kaliteyi düşürmektedir. Ekonomik büyüklüğe sahip işletme sayısının artması, sektörün gelişmişliği ile doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle et ve süt işleme sanayinin gelişmesi sektöre önemli katkılar sağlayacaktır.

- Ülkemizde genel bir sorun olarak, yem fiyatları çok yüksek, et ve süt fiyatları ise yem fiyatlarına göre düşüktür. Zira Ülkemizde 1 kg yem fiyatı, hemen hemen 1 kg süt fiyatına eşdeğerdir. Oysa gelişmiş ülkelerde bir kg. süt fiyatı 3-4 kg yem fiyatına eşdeğerdir. Bu nedenle İl genelindeki bazı entansif işletmeleri bir kenara bırakırsak, çoğu işletmeler, sahip oldukları sığırlardan mümkün olduğu kadar az yemle elde ettikleri üründen memnun olma alışkanlığındadırlar. Bu durum da doğal olarak verimliliği düşürmektedir.

- Hayvansal ürünlerin pazarlanması başlı başına çok önemli bir problem teşkil etmektedir. Pazar sorununun çözümü için yatırımcılar teşvik edilmeli, pazarlama zincirindeki aracı sayısı en aza indirilmelidir.

- İl genelinde sokak sütçülüğü de yaygındır. Bu durum ne yazık ki Ülkemizin en önemli sorunlarından birisidir. Sokak sütçülüğünün yaygın olması yatırımcı için çekince oluşturmaktadır.

- İşletmelerin çok büyük bir kısmında barınaklar yetersizdir. Barınak koşullarındaki yetersizlik hayvanlarda çeşitli sağlık sorunlarına neden olmakta ve verimlilik de düşmektedir.

- Bölgede kaliteli kaba yem üretimindeki sorunlar devam etmektedir. Son yıllarda yem bitkilerine verilen desteklemeler ile önemli ölçüde mesafeler alınmış olsa bile yetersizlikler devam etmektedir.

- İlde, yaygın olmamakla birlikte, alınan bütün önlemlere rağmen, görülen bazı hayvan hastalıkları da üretimi olumsuz yönde etkilemektedir.

- İlde çayır ve mera alanları yetersiz, aynı zamanda kapasitesinin üzerinde otlatılması, bu alanlardan verim alınamamasına neden olmaktadır.

4. Sonuç

Samsun İli büyükbaş hayvan varlığı bakımından diğer illerle karşılaştırıldığında ön sıralarda yer almasına rağmen yetiştiricilik daha çok küçük aile işletmeleri şeklinde geleneksel yöntemlerle yapılmakta bu nedenle üretim düşük seviyelerde gerçekleşmektedir. Et ve süt üretiminde istenilen düzeylere ulaşılabilmesi için yeter büyüklüğe sahip işletme sayısının artması, sanayinin gelişmesi, maliyetlerin düşürülmesi, bakım, besleme ve barınak koşullarının iyileştirilmesi, ıslah çalışmalarının aksaksız devam ettirilmesi ve hayvan hastalıkları ile mücadelede etkin önlemler alınması gerekmektedir.

5. Kaynaklar

- Akman, N., Aksoy, F., Şahin, O., Yüksel Kaya, Ç., Erdoğan, G. 2006. Cumhuriyetimizin 100. Yılında Türkiye'nin Hayvansal Üretimi. Türkiye Damarlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği Yayınları No: 4. Birinci Baskı.
- Anonim, 2005. TR83 Samsun Alt Bölge (Samsun, Tokat, Çorum, Antasya) Tarım Master Planı. Samsun Valiliği Tarım İl Müdürlüğü Yayınları. Sayfa: 136.
- Anonim, 2008a. TÜİK İstatistikleri. www.tuik.gov.tr
- Anonim, 2008b. İl Tarım Müdürlüğü İstatistikleri. (Yayınlanmadı). Samsun.

KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİKLERİ VE TÜRKİYE GERÇEĞİ

M. Rasi UYSAL
Ziraat Mühendisi

1. Küresel Isınma

İnsan tarafından atmosfere verilen gazların sera etkisi yaratması sonucunda, dünya yüzeyinde sıcaklığın artmasına *küresel ısınma* deniyor. İklim sisteminde vazgeçilmez bir yere sahip olan sera gazları, güneş ve yer radyasyonunu tutarak, atmosferin ısınmasında başlıca etkilendirler. Sera gazlarının bulunmaması durumunda yeryüzünün sıcaklığının bugüne göre 30 derece daha soğuk

olacağı hesaplanmıştır. *Son yıllarda atmosferde çeşitli insan aktivitelerinden kaynaklanan nedenlerle karbondioksit, metan, ozon ve di azot monoksit gibi gazlardan oluşan sera gazları, yeryüzü sıcaklığında belirgin artımlara sebep olmaktadır.*

Küresel ısınmanın, hava sıcaklıklarının dünyanın her yerinde artması biçiminde olmayacağı belirtilmektedir. Sıcaklığın artış oranının, orta enlemlerde ve ekvator, kutuplardakinden daha farklı olacağı ifade edilmektedir. Örneğin ekvator, bu artışın, dünya ortalamasının çok altında olacağı söylenmektedir. Aslında bu ısınma, dünya iklim

sisteminde köklü değişimlere ve aşırılıklara yol açacağı kaçınılmaz bir gerçek. Öyle ki, dünyanın bazı bölgelerinde kasırgalar, seller ve taşkınlar gibi hava olaylarının şiddeti ve sıklığı artarken, bazı bölgelerde de uzun süreli, şiddetli kuraklıklar ve çölleşme olayları etkili olabilecektir. Bunun yanında, sıcaklık artışının kışları, yazlara göre birkaç derece fazla olması beklenmektedir. Benzer bir durum, geceyle gündüz arasında da görülecek; gece sıcaklarındaki artış, gündüz sıcaklıklarındaki artıştan fazla olacaktır. Bu durumda karalar, geceleri eskisi kadar soğumaya fırsat bulamayacak; yaz-kış, gece-gündüz arasındaki sıcaklık farkının azalması, bütün dünyadaki rüzgâr çeşitlerini etkileyecek; fırtınaların yoğunluğu, gücü ve rotaları değişecektir.

Küresel ısınmanın önemli etkilerinden olan iklim kuşaklarının kayması sonucu, yağmur kuşağının kuzeye doğru genişlemesi beklenmektedir. Ancak, bu genişleme sonunda yağışlar her bölgede artmayıp, belli bölgelerde yoğunlaşacaktır. Güney Avrupa'daki yaz yağmurları azalırken, Amerika, Avrupa ve Asya'nın 55 kuzey enleminin yukarılarında kar yağışı artacak, daha güneyde kar yağışı azalırken, yağmurlarda bir artış olacaktır. Kar örtüsünün toprakta kalma süresi azalacak, şiddetli yağmurlar daha sık yağacak ve daha çok su bırakacaktır.

Sağanak yağışların artışı, yüzey nemliliğini ve bitki örtüsünü etkileyecek, bunun sonucunda da suyun toprakta süzülmesi azalacak ve sel olaylarında artış görülecektir. Yeni yağış düzeninin, ekilebilecek alanların kuzeye doğru genişlemesine yol açacağı tahmin edilmektedir. Dağlardaki buzullar ve kar örtüsünün azalmasından dolayı, hidrolojik sistemler ve toprak yapısının büyük ölçüde etkileneceği öngörülmektedir.

Küresel ısınma, kalp, solunum yolu, bulaşıcı, alerjik ve diğer bazı hastalıklara sebep olacak. Sürekli sıcak hava, seller, fırtınalar gibi hava olayları, psikolojik rahatsızlıklar, hastalıklara ve ölümlere yol açacak. Yeni alanlara yayılan böcekler ve diğer hastalık taşıyıcılar, bulaşıcı hastalıkların çoğalmasına neden olacak. Hava sıcaklığının artması ve su kaynaklarındaki azalma, kolera tipi hastalıkları yaygınlaştıracak.

Üretimdeki bölgesel azalmalar sonucu, açlık ve kötü beslenmede artışlar görülecek. Böcek yumurtalarının ölmesini sağlayan gece ve kış soğuklarının hafiflemesi, önemli bir sorun olacak.

Kimi bölgelerde şiddetli kuraklık dönemlerinin ardından gelecek aşırı yağışlar, virüs mutasyonlarının artmasına, buna bağlı olarak da sıtma gibi hastalıkların yayılmasına neden olacak. Öte yandan tarım bitkilerinde görülen hastalıklarda da sıcaklıkla birlikte artış gözlenecek.

Buzulların erimesi ve sıcaklık artışı, okyanuslardaki suları genişletirip, denizlerin seviyesini yükseltecek. Deniz seviyesinin yükselmesi, kıyılardaki toprak kaybının yanı sıra, kıyılara yakın temiz su kaynaklarının denizle birleşmesine neden olacak. Artan buharlaşma yüzünden göl ve ırmaklarda meydana gelecek su kaybı, 21. yüzyılın en önemli meselelerinden biri olacak. Tatlı su kaynaklarının kalitesinde, tuzlu su karışımı nedeniyle azalma olacak. **Tarım, turizm ve diğer ekonomik aktiviteler bu durumdan olumsuz etkilenecek; gelişmekte olan birçok ülkede yerli halkın beslenme ve yakıt kaynakları yok olacak.** Yüksek deniz seviyesi, yüksek gel-git, kuvvetli dalga ve tsunami gibi riskli doğa olaylarına sebep olacak. Deniz seviyesindeki yükselmesiyle düz alanlar seller altında kalarak, kıyılardaki üretim alanları zarar görecek. Bunun sonucu milyonlarca insan kıyı alanları ve küçük adalardan göç edecek. Kurak bölgelerdeki çiftçiler daha çok sulama yapıp, daha fazla tarım ilacı kullanacaklarından, bu bölgelerde tarımsal etkinliklerin maliyeti artacak. Gelişmekte olan ülkelerin kurak ve yarı kurak alanları, bazı kıyı alanları, deltalar ve küçük ada gibi bölgeleri tehlike altında kalacak. Kırsal alanlarda doğal kaynakların verimliliğindeki gerileme sonucu, kırsal alandan kente göç hızlanacak.

2. Küresel Isınmaya Bağlı Etkileşim

Atmosferde bulunan ve sera gazları olarak adlandırılan, karbon dioksit (CO₂), metan (CH₄), di azot monoksit (N₂O), kloroflorokarbonlar (CFCs) gibi gazlar güneşten doğrudan gelen kısa dalgali ışınlarının büyük bir kısmını doğrudan geçirirken yeryüzünün ısınmasından sonra atmosfere geri verilen uzun dalgali ışınlar (kızıl ötesi)'in büyük bir kısmını tutmaktadır. Atmosferin bu özelliğine "**Doğal Sera Etkisi**" denir. İşte yeryüzü ve atmosferin ısınması daha çok sera gazları tarafından tutulan bu yer radyasyonu sayesinde olmaktadır. Doğal olarak yerden verilen bu enerjinin ne kadar büyük bir kısmı atmosfer tarafından tutulursa atmosferin sera etkisi güçlenecek ve atmosferdeki dolayısıyla yeryüzündeki sıcaklık o kadar artacaktır. Bu da atmosferdeki doğal sera gazlarının miktarındaki artışla mümkündür. Güneş, atmosfer ve yeryüzü arasındaki bu enerji ilişkisi tıpkı tarım yapılan bir seradakine benzediğinden bu olaya "**Atmosferin Sera Etkisi**" denmektedir.

3. İklim Raporu: Türkiye Haritası Değişecek

TBMM Küresel Isınma Komisyonu'na sunulan rapor, Türkiye'yi bekleyen tehlikeleri gözler önüne serdi. Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü'nün hazırladığı "**Türkiye'yi ne bekliyor**" raporuna göre; Türkiye'de denizler ve sıcaklıklar yükselecek. Taşkın, sel ve erozyonlar artacak. **İste raporun ana hatları :**

- 1901-2000 yılları arasında sıcaklık 2 derece arttı. Yağışlar ortalama yüzde 10 düşüş gösterdi.
- 2030'da Türkiye kurak ve sıcak bir iklimin etkisine girecek. Sıcaklıklar kışın 2, yazında 2-3 derece artacak.
- İstanbul başta, büyük kentlerde yazın gece sıcaklıkları yükselecek 2071 ile 2100 yılları arasında Samsun-Adana hattının batısı 3-4 derece, doğusu ise 4-5 derece ısınacak.
- Türk karasuları 12 - 18 cm. yükselecek, sahil kentlerinde taşkınlar ortaya çıkacak, bu da haritayı değiştirecektir.

4. Türkiye Isınıyor

- TBMM Küresel Isınma Komisyonu'nu toplandı. Komisyon, Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü'nün hazırladığı "**Türkiye'yi ne bekliyor**" raporu damgasını vurdu. **Raporda, 1901**

ile 2000 yılları arasında sıcaklığın 2 derece arttığı, yağışların ortalama yüzde 10 düşüş gösterdiği vurgulanırken, 2071 ile 2100 yılları arasında Samsun-Adana hattının batısının 3-4 derece, doğusunun ise 4-5 derece ısınacağı belirtildi.

- İklim bilim uzmanlarının görüşlerinin yer aldığı raporda **2030'da Türkiye'nin kurak ve sıcak bir iklimin etkisine gireceği, sıcaklıkların ise kışın 2, yazın da 2-3 derece artacağı ifade edildi.** Özellikle büyük kentlerde yazın gece sıcaklıklarının yükseleceği belirtilen raporda, yağışların azalacağı, yağışların düzensizleşeceği, sel ve taşkınların ortaya çıkacağı, erozyonun artacağı vurgulandı. **Türk karasularında 12 ile 18 cm yükseleceği, bu yükselmenin Türkiye haritasını değiştireceğini, sahil kentlerinde taşkınların ortaya çıkacağı ifade edildi.**
- Raporda Türkiye'nin enerji kaynaklarını verimli kullanması gerektiğine değinilerek, yerli ve yenilenebilir kaynaklardan yararlanılması, **enerjinin israf edilmemesi, fosil kaynak kullanımındaki emisyonları azaltıcı yönde tedbir alınması** istendi.

5. Türkiye İklim Geleceği

- Türkiye'de 2030 yılında kadar Antalya'dan başlayarak Hatay'a kadar olan kuşakta (Konya ve Isparta dahil Doğu Akdeniz havzasında) çölleşme beklenmektedir.
- İstanbul'dan başlayarak Ege Bölgesi'nde şiddetli kuraklık yaşanacak.
- Karadeniz Bölgesi'nde yağışlarda (buna bağlı sel ve su taşkınları) ve donlu gün sayısında artma görülecek.
- Doğu Anadolu'nun kuzey coğrafyası, Artvin dahil iklim normallerini koruyacak.
- Orta Anadolu'da şiddetli kuraklık yaşanacak, donlu gün sayısında artış görülecek.
- Güneydoğu Anadolu'da, Akdeniz Bölgesi'nin yakın gelecek öngörüsünde olduğu gibi, çölleşme ve şiddetli kuraklık şartları yaşanacak.

Sayısal İklim tahminlerine göre, 2030 yılına kadar deniz suyu seviyesinde en iyi ihtimalle 20 cm.lık bir seviye artışı kesin olarak gözükmemektedir. Bunun anlamı yaklaşık 20 metrelik bir sahil bandının doğrudan kullanılamayacağı anlamına gelmektedir. Dalga vurushlarının etkisi de göz önüne alındığında 50 metreye kadar olan kıyı şeridinin olumsuz yönde etkileneceği ifade edilmektedir. Bu durum kıyı hidrolojisinin de bozulmasına neden olacak; sahil şeridinde yer alan yer altı ve yerüstü su kaynakları ani seller ve ani yağışlar nedeniyle elverişsiz hale gelecektir. İklim Bilimciler tarafından, 2017 yılından sonra Akdeniz Bölgesi'nde tropikal kasırga olaylarının sıkça yaşanacağı belirtilmektedir.

Kaynaklar

- Bert, G., "Hava Şartlarıyla İlgili Hasar Düzeyleri" Münich Insurance Company, Münich 1995.
- Çepel, N., "Ekolojik Sorunlar ve Çözümleri". TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları 180., Ankara, 2003
- Çevre Bakanlığı, Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (UNCED). Yeşil Seri 3, Ankara, 1993.
- Devlet İstatistik Enstitüsü. Türkiye İstatistik Yıllığı 2003. Yayın no. 2895, DİE Matbaası, Ankara, Nisan 2004.
- Dunn, S., "Enerji Ekonomisini Karbondan Arındırmak". Dünyanın Durumu Raporu 2002, TEMA Yayın No.35, İstanbul, 2001.
- Eriş, S., "Klimatoloji ve Metodları". İÜ. Yayın No.994, İstanbul, 1969.
- Flavin, C., "İklim Değişikliğinin Yol Açtığı Risklerle Mücadele". Dünyanın Durumu Raporu 1996, TEMA-TÜBİTAK Yayını, Ankara, 1997.
- Flavin, C. And S. Dunn, "İklim Değişikliği Tehlikesini Bertaraf Etmek". Dünyanın Durumu Raporu 1998 . TEMA Yayın No.23, İstanbul, 1998.
- Hertsgaard, M., Yeryüzü Gezgin, Çevresel Geleceğimizin Peşinde Dünya Turu, TEMA Yayın No. 34, İstanbul, 2001.
- Kadıoğlu, M., Bildiğimiz Havaaların Sonu. Küresel İklim Değişimi ve Türkiye. Güncel Yayıncılık A.Ş. No.110, İstanbul, 2001.
- Kadıoğlu, M., "İklim Değişiyor... Türkiye Daha da Kuraklaşacak." 2023 Dergisi, Sayı 40, s.8-16, 2004.
- Schäyan, J und R. Stumpf., "Die Janhrhundertflut." Magazine-Deuts., D. Nr. 5/2002, October-November.
- Wille, J., "Johannesburg 2002, UN Weltgipfel, Konzepte für die Zukunft." Magazine Deutschland, D. Nr. 5/2002, Oktober-November.

İLİMİZDE KOOPERATİF MERKEZLİ HAYVANCILIK FAALİYETLERİ VE KURUPELİT ÖRNEĞİ

Erol BAŞ
Ziraat Mühendisi

İlimizde 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa tabii olarak kurulan ve faaliyet gösteren Tarımsal amaçlı kooperatifler; Pancar Ekicileri, Sulama, Su Ürünleri ve Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri olmak üzere dört sınıfta toplanmaktadır. Samsun İlinde toplam 98 adet tarımsal amaçlı kooperatifin 46.104 ortağı bulunmaktadır. Bu kooperatiflerin 69 tanesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifi olup 6.453 ortağı, 46 tanesi Sulama Kooperatifi olup 1877 ortağı, 16 tanesi Su Ürünleri

Kooperatifi olup 1.432 ortağı ve 1 tanesi Pancar Ekicileri Kooperatifi olup 36.342 ortağı bulunmaktadır. Ayrıca ilimizde Samsun iline bağlı Samsun Bölgesi Hayvancılık Kooperatifleri Birliği ile Samsun Bölgesi Su Ürünleri Kooperatifleri Birliği de faaliyet göstermektedir. Hayvancılık Kooperatifleri Birliğine 78 adet Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, Su Ürünleri Birliğine 10 adet Su Ürünleri Kooperatifi ortak durumundadır.

İl Tarım Müdürlüğünün bugüne kadar Yatırım Bütçesi Projeleri ve Kırsal Alanda Sosyal Destek Projeleri kullanılarak uygulamaya koyduğu hayvancılık projeleri Samsun hayvancılığına yön vermeye

başlamıştır. Bu gün itibari ile toplam 29 adet Damızlık Süt Sığırcılığı Projesi ve 1 adet Besi Projesi uygulama konmuştur. Bunlardan 18 tanesi yatırım projesi olup, 12 tanesi Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesidir. 30 projeden 19 tanesinde hayvan dağıtım işleri tamamlanmış, 11 tanesinde çalışmalar devam etmektedir. 30 adet projenin hayata geçirilmesiyle ilimizde yaklaşık 5500 büyükbaş damızlık gebe düve ve 500 büyükbaş besi hayvanı dağıtımı gerçekleştirilmiş olacaktır.

Yatırım Bütçesi Projesi çerçevesinde Salıpazarı S.S. Avut Tarımsal Kalkınma Kooperatifine (Ortaklar Mülkiyetinde 100 aile x 2 baş Süt Sığırcılığı Projesi) 200 baş, Vezirköprü S.S. Göl Beldesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifine, Bafra S.S. Altınay Harız, Şirinköy, Kelikler, Küçükkavakpınarı, Hüseyinbeyli ve Kuşçular Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifine, Alaçam S.S. Habilli ve Çevre Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifine, Havza S.S. Çayırözü, Hacıdede ve Şeysafi Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifine, Havza S.S. Şeyhkoyun ve Çevre Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifine, Merkez S.S. Kurupelit ve Altınkum Beldeleri ile Aksu ve Yukarıaksu Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifine, Çarşamba S.S. Çaltı Tarımsal Kalkınma Kooperatifine, Havza S.S. Dereköy Tarımsal Kalkınma Kooperatifine (Ortaklar Mülkiyetinde 50 aile x 4 baş Damızlık Süt Sığırcılığı Projesi) 200'er baş, Vezirköprü S.S. Bahçekonak Tarımsal Kalkınma Kooperatifi (Ortaklar Mülkiyetinde 100 aile x 2 baş Süt Sığırcılığı Projesi) 200 baş, Çarşamba S.S. Çınarlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifine (Ortaklar Mülkiyetinde 50 aile x 10 baş Besi Projesi) 500 baş, Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi çerçevesinde Havza S.S. Gidirli Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifine (Ortaklar Mülkiyetinde 100 aile x 2 baş Süt Sığırcılığı Projesi) 200 baş, Merkez S.S. Yukarıavdan, Çelikalın ve Gürgendağ Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifine (Ortaklar Mülkiyetinde 78 aile x 2 baş Süt Sığırcılığı Projesi) 156 baş, Vezirköprü Kuşçular, Kovalı Köyleri

Tarımsal Kalkınma Kooperatifine (Ortaklar Mülkiyetinde 53 aile x 2 baş Süt Sığırcılığı Projesi) 106 baş, Bafra S.S. Altınay, Harız, Şirinköy, Kelikler, Küçükavakınarı, Hüseyinbeyli ve Kuşçular Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifine (Ortaklar Mülkiyetinde 113 aile x 2 baş Süt Sığırcılığı Projesi) 226 baş, Tekkeköy S.S. Aşağıçinik Beldesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifine (Ortaklar Mülkiyetinde 72 aile x 2 baş Süt Sığırcılığı Projesi) 144 baş, Salıpazarı Tepealtı ve Dikencik Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifine (Ortaklar Mülkiyetinde 50 aile x 2 baş Süt Sığırcılığı Projesi) 100 baş, Salıpazarı Kocalar-Biçme Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifine (Ortaklar Mülkiyetinde 50 aile x 2 baş Süt Sığırcılığı Projesi) 100 baş, Havza Erikbelen Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifine (Ortaklar Mülkiyetinde 50 aile x 2 baş Süt Sığırcılığı Projesi) 100 baş hayvan dağıtımı gerçekleştirilmiştir.

Yatırım Bütçesi Projesi çerçevesinde S.S. Emenli Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifine, Havza S.S. İmircik ve Çevre Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifine (Ortaklar Mülkiyetinde 50 aile x 4 baş Damızlık Süt Sığırcılığı Projesi) 200'er baş; Terme S.S. Hüseyinmescit ve Çevre Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifine 300 baş; Kavak S.S. Toptepe Bayındır, Duman, Dura, Kapuhayat, ve Karapınar Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifine, Asarcık Alan, Aydın, Armutlu, Uluköy, Musaağa, Kuyumcuoğlu ve Gököl Köyleri Tarımsal

Kalkınma Kooperatifine, HavzaOrtaklar ve Yazıkışla Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifine ve Ladik Deliahmetoğlu, Günkörü ve Tatlıcak Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifine (Ortaklar Mülkiyetinde 40 aile x 6 baş Damızlık Süt Sığırcılığı Projesi) 240'ar baş; Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi Çerçevesinde Vezirköprü Çekealan Tarımsal Kalkınma Kooperatifineve Vezirköprü Teherük, Aydınli, Başfakı ve Kavakınarı Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifine (Ortaklar Mülkiyetinde 51 aile x 2 baş Süt Sığırcılığı Projesi) 102'şer baş; Ayvacık Çökekli Tarımsal Kalkınma Kooperatifine (Ortaklar Mülkiyetinde 61 aile x 2 baş Süt Sığırcılığı Projesi) 122 baş ve Asarcık Kesealan Tarımsal Kalkınma Kooperatifine (Ortaklar Mülkiyetinde 50 aile x 2 baş Süt Sığırcılığı Projesi) 100 baş damızlık düve dağıtımı gerçekleştirilecektir.

Bu projelerden ayrı olarak Bakanlığımız Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğünce Asarcık İlçesinde uygulanan Yüksek Komiserler Kurulu fonu kaynaklı Koyunculuk Projesi kapsamında 20 çiftçiye (19 koyun+1 koç)=20 şer baş olmak üzere toplam 400 baş karayaka ırkı koyun verilmiş olup aynı kaynaktan Havza Yeşilalan ve Vezirköprü Kovalı köyleri programa alınmıştır.

Mevcut Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri içersinde Merkez ilçe S.S. Kurupelit ve Altunkum Beldeleri ile Aksu ve Yukarıaksu Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin uygulamakta olduğu Ortaklar Mülkiyetinde 200 Başlık (50 X 4 Baş/Aile) Damızlık Sığır Yetiştiriciliği Projesi Bakanlığımızca 2005 mali yılında Yatırım Programına alınmıştır. Program kapsamında İnşaat İşleri ve Makine ekipman için 833.000,00 YTL, Canlı Demirbaş Bedeli için 793.200,00 YTL ve İşletme Sermayesi olarak ta 30.000,00 YTL toplam da 1.656.000,00 YTL Kredi tahsis edilmiş ve tamamı kullanılmıştır. Kullandırılan kredinin tamamı proje uygulayan 50 adet Kooperatif ortağına eşit olarak borçlandırılmış olup, Borçlanma tarihi itibariyle 1. yıl ödemesiz 2. yıl sadece faiz ödemeli

geri kalan 3.4.5.6.7. yıllarda eşit taksitler şeklinde ana para artı faiz olarak toplam 7 yılda geri ödeme planlanmıştır. Kullanılan kredilere yıllık % 5 faiz tahakkuk ettirilmiştir.

İlgili Kooperatif ahır inşaatlarını aynı çatı altında toplu olarak yapmıştır. Proje kapsamında 200 büyükbaş mavi sertifikalı Holstein ırkı damızlık düve verilmiştir. Uygulanan projeye çok amaçlı bir işletme binası, 4 adet (125'er başlık) barınak, 14x8x4m ebatlarında 800 ton kapasiteli su deposu, 2 adet bakıcı odası ve lojman, 24 başlık otomatik sağım ünitesi, 3 adet 600'er tonluk slaj deposu, 2 adet 25x3x2,5m ebatlarında gübre çukuru, 35 adet buzağı kulübesi 20x15x6m ebatlarında kaba ve kesif yem deposu yapılmış olup, 1 adet traktör, 1 adet yem karma ve dağıtım makinesi, 1

adet 5 tonluk 1 adet 3 tonluk süt tankı, 1 tonluk süzme kabı, 2 adet süt ölçüm kabı, 2 adet pompa, otomatik gübre siyircılar ve gübre seperatörü, 1 adet slaj makinesi, 1 adet yem kırma makinesi, 1 adet zapturapt durağı ve 1 adet 44KV'lık Jeneratör alımı gerçekleştirilmiştir.

Öncelikle projeye hayvanların sağlıklı ve verimli olacağı barınak koşulları ile uygun bakım ve besleme yapılarak kârlı hayvancılığın yapılması esas alınmıştır. Kooperatif ortaklarına verilen inekler tek bir işletmede toplanarak, işletmenin temel giderleri arasında bulunan yem maliyeti düşürülüp bakım ve beslemeyi

maksimum seviyeye çıkartılmış, normalde 50 işletmenin 50 kişiyle yürütüleceği işçilik işlemleri minimuma indirilmiştir. Hastalıklarla mücadele ve koruyucu hekimlik daha etkin hale getirilerek, bölgenin holstein ırkı hayvan başına ortalama 10 kg olan süt verimi 20 kg'a çıkartılmış, kaliteli ve sağlıklı çiğ süt üretimine olanak veren sağım tekniği ve hijyen koşulları sağlanarak üretilen sütün yüksek fiyattan satılması sağlamıştır. Şu an işletmede işçilik toplam 7 kişiyle yürütülme olup 1 veteriner hekim görevlidir. İşletmenin yaklaşık 300 baş hayvanı olup günlük 2000 kg süt üretilmektedir. Üretilen süt bugün itibarı ile 710 Ykr pazarlanmaktadır.

Sonuç olarak uygulanmakta olan projelerle ortaklarının her türlü bitkisel ve hayvancılık konularındaki istihsalını geliştirmek ve ihtiyaçları ile ilgili temin, tedarik, işletme, pazarlama, değerlendirme faaliyetlerinde bulunmak, ortakların ekonomik ve sosyal yönden gelişmelerine yardımcı olmak, iş sahası temin etmek, ortakların ekonomik gücünü artırmak için tabii kaynaklardan faydalanmak, tarımsal sanayinin gelişmesini sağlamaktır.

SA-TARIM 2008 TARIM FUARINA İL MÜDÜRLÜĞÜ DAMGASI

Bu yıl ikincisi düzenlenen Samsun Tarım Hayvancılık, Zirai Donatım ve Gıda Fuarı'nın (SA-TARIM) açılışı yoğun katılımıyla gerçekleştirildi. Batı Park'ta 10 bin metrekare kapalı alan üzerine

kurulan fuarın açılış törenine Vali Vekili Ramazan Aksoy, Samsun milletvekilleri Birnur Şahinoğlu ve Ahmet Yeni başta olmak üzere, Gazi Belediye Başkanı Süleyman Kaldırım, Kurupelit Belediye Başkanı Turan Çakır, İl Tarım Müdürü Sadullah Kirenci, İl Emniyet Müdürü Mustafa İlhan ile çok sayıda çiftçi ve vatandaş katıldı.

64 firmanın katıldığı fuarda, tarım aletlerinden, tarım ürünlerine, zirai ilaçlara, meyve ve sebze fidelerinden, gübre ve tohumla çok sayıda ürün yer

aldı. Açılış öncesinde yapılan konuşmalarda protokol üyeleri fuarın Samsun tarımı için önemine ve Samsun tarımının bölgesinde ve Türkiye'deki potansiyeline değindi.

Açılıшта ilk konuşmayı yapan Fuar Başkanı İlker Altun, bugüne kadar Samsun'da ciddi bir sanayileşmenin yaşanmadığını belirterek, "Bu nedenle turizm ile birlikte tarımın önemi daha da artmaktadır. Özellikle organik olarak beslenme çabaları, bunun için gerekli olan ekotarım alanlarının yetersizliği, bunların üzerine çevre kaygılarının da yoğunlaştığı günümüzde, Samsun'un geri kalmışlığını belki de bir fırsata dönüştürmek mümkün olabilir." dedi.

İl Tarım Müdürümüz Sadullah Kirenci ise Samsun'un bölgesinin ve ülkenin en önemli tarım şehri olduğuna vurgu yaparak, "Bu yıl ikincisini gerçekleştirdiğimiz bu fuarın Samsun tarımına çok fayda sağlayacağına inanıyorum." şeklinde konuştu.

Açılış öncesinde konuşma yapan Vali Vekili Ramazan Aksoy da Samsun'un bir marka şehir olduğunun altını çizerek, "Samsun'un öncelikli markası Mustafa Kemal Atatürk'tür. Bizler ilimizin gelişimi için

bu markanın ardında sağlık, eğitim ve tarım gibi alanlarda da marka haline gelmeliyiz. Bu gün tarımla ilgili çok önemli bir fuarın açılışını gerçekleştiriyoruz. Tarımsal sektörde yeni gelişmeler yaşanıyor. Samsun'da olan tarımsal potansiyel bölgesinde ve ülkemizde çok önemli bir yere sahip. Tabi ki yapılacak çalışmalarla tarım hava şartlarına bağlılıktan kurtarılmalı. Ayrıca pazarda çok önemli. Samsun bu noktada iyi durumda. Gerekli ulaşım koşulları elimizde mevcut." ifadelerini kullandı.

Açılış konuşmaları sonrasında protokol üyeleri tarafından fuarın açılış kurdelesini kesti. Protokol üyeleri daha sonra fuarın yer alan standları gezdi. Özellikle İl Tarım Müdürlüğü'nün standında bulunan bal arısı akvaryumu, kene, pepino ve böğürtlen ile İl Müdürlüğü'nce hazırlanmış olan kitap, dergi ve broşürler ziyaretçiler tarafından yoğun bir ilgi görmüştür. Fuar boyunca yaklaşık 15.000 dergi ve kitap ile 5.000 broşür dağıtımı yapılarak sektör halkımızın keneye bulaşan

ilgili ile İl Müdürlüğümüz buluşturulmuştur. Yayınlar içerisinde Kırım Kongo Kanamalı Ateşi Hastalığına karşı bilinçlenmesini sağlayan kitap ve çocuklara yönelik olarak hazırlanmış olan Bal Arılarının Dünyasına Bir Gezinti kitabı ile Samsun İl Özel İdaresi Katkıları ile yapılan projelerin tanıtımının yapıldığı SAMTİM Dergisi yoğun ilgi görmüştür.

İl Müdürlüğümüz standında şubelerimizden personel görevlendirilmiştir. Görevlendirilen personel ile İl Müdürlüğümüz çalışmaları ziyaretçiler ile paylaşılmaya çalışılmıştır.

**Kelimelerin gücünü anlamadan,
insanların gücünü anlayamazsınız....**

SAMSUN İLİ DAMIZLIK MANDA YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ KURULUŞ GENEL KURULU YAPILDI

Samsun İli Damızlık Manda Yetiştiricileri Birliği Kuruluş Genel Kurulu 20.08.2008 Çarşamba günü İl Tarım Müdürlüğü Toplantı Salonunda yapıldı. Genel Kurula İl Tarım Müdürü

Sadullah KİRENCİ, İl Tarım Müdürlüğü Şube Müdürleri, İl Müdürlüğü teknik elamanları ile genel kurul üyeleri katılmıştır. Kurulda bir konuşma yapan İl Tarım Müdürü Sadullah KİRENCİ, birliklerin önemine dikkat çekerek, manda yetiştiricilerinin de bir birlik çatısı altında bir araya gelmelerinin, yetiştiriciliğe ivme kazandıracağını, yetiştiricilerin sorunlarının çözümüne katkıda bulunacağını vurgulamıştır. Yapılan seçimler neticesinde Yönetim Kurulu; İsmail METİN-Bafra, Kurtbey TÜRKBafra,

Atıf AYAŞ-Alaçam, İsmail ŞENER-Ondokuzmayıs, Dursun KARABULUT-Bafra, Berat ATİK-Ondokuzmayıs, Mahmut KARACA-Bafra, Denetim Kurulu ; Ali ÇAĞLAR-Bafra, Ahmet SAYIM-Bafra, Süleyman ARSLAN-Ondokuzmayıs, Fahri ASLAN-Alaçam, Murat GAZEL-Bafra seçilmiştir.

BİTKİSEL ÜRETİMDE KULLANILAN KİMYASALLARIN KAYIT ALTINA ALINMASI VE İZLENMESİ PROJESİ İLE İLGİLİ EĞİTİM TOPLANTISI YAPILDI

İl Müdürlüğümüz Bitki Koruma Şube Müdürlüğü tarafından, “Bitkisel Üretimde Kullanılan Kimyasalların Kayıt Altına Alınması ve İzlenmesi Projesi” hakkında 29.07.2008 tarihinde İl Müdürlüğü Toplantı Salonunda bir eğitim ve bilgilendirme toplantısı yapılmıştır.

Toplantıya İl Müdürlüğümüz Bitki Koruma Çiftçi Eğitimi ve Kontrol Şube Müdürlüğü teknik elemanları ile Atakum, Bafra, Canik, Çarşamba, İlkadım, Ondokuzmayıs, Tekkeköy ve Terme İlçe Tarım Müdürlüklerinden, İlçe Müdürü, konu ile ilgili teknik elemanlar ve bu İlçelerde projede görevli tarım danışmanları katılmıştır. Toplantıda İl Müdür Yardımcısı ve Bitki Koruma Şube Müdürü tarafından genel bir değerlendirme yapıldıktan sonra; proje ile ilgili Yönetmelik taslağının hükümleri ve Bitki Koruma Ürünlerinin Teknik Talimatlara uygun kullanımı ve

Projenin ilimizdeki uygulamaları Bitki Koruma Şube Müdürlüğü konu sorumlusu elemanlar tarafından anlatılmıştır. Proje ile, Ülkemizde üretilen bitkisel ürünlerin üretiminden pazarlama aşamasına kadar geçen süreçte kullanılan Bitki Koruma Ürünlerinin kayıt altına alınarak hem iç tüketimde ve hem de ihraç edilen ürünlerde Ziraî Mücadele ilacı kalıntısı olmayan sağlıklı ürün elde edilmesi sağlanacaktır. Bu amaçla üreticilerin üretim sırasında ürünlerinde kullandıkları kimyasalları kayıt altına alacakları “Üretici Kayıt Defteri” dağıtılmıştır. Söz konusu defterler İl ve İlçe Tarım Müdürlükleri tarafından çiftçinin talimatlara uygun ilaç kullanıp kullanmadığı sorgulandıktan sonra onaylanarak ürünün pazara sunulmasına izin verilecektir.

Projenin ilk aşamasında; pilot uygulama olarak ilimizde geniş üretim alanına sahip şeftali de 406 üretici, karnabaharda 50 üretici ve patlıcanda 20 üretici seçilmiş olup; üreticilere Üretici Kayıt Defterleri dağıtılmış ve gerekli bilgiler verilmiştir. Ayrıca söz konusu toplantıda Projenin yürütülmesi esnasında karşılaşılabilecek Problemler ve çözüm yolları Projenin yürütüldüğü İlçe Müdürlükleri elemanları ile tartışılarak karşılıklı bilgi alış verişinde bulunulmuştur.

KIRSAL KALKINMA MAKİNA EKİPMAN HİBE SÖZLEŞMESİ

2008 yılı Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında Makine ve Ekipman alımları desteklenmesi programı çerçevesinde ilimize tahsis edilen 1.400.000 YTL'nin Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos ayları olmak üzere 4'e bölünerek başvuruların alınması ve aylık

değerlendirmelerin yapılarak uygun bulunanlar ile hibe sözleşmesi imzalanması gerekmekte olup hibe miktarının mayıs ayına ait kısmının (350.000 YTL) kullandırılmasında uygulama rehberi, ilçelerimizin müracaatları ve ilçelerin tarım deseni ve potansiyelleri dikkate alınarak

değerlendirilme sonuçlandırılmıştır. Mayıs ayında 209 adet başvuru yapılmış olup (talep edilen hibe tutarı 1.720.907 YTL)'dir. Bunlardan 69 adedi ile hibe sözleşmesi imzalanmıştır. Haziran

ayında toplam 330 adet başvuru yapılmış (talep edilen hibe tutarı 1.224.223 YTL) ve bunların 109 adedi hibe sözleşmesi imzalamaya hak kazanmıştır. Bunlar; 6 adet basınçlı sulama, 8 adet süt sağım

ünitesi, 5 adet lazerli tesviye makinesi, 17 adet çayır ve yonca biçme makinesi, 4 adet balyalama makinesi, 15 adet silaj makinesi, 1 adet soğuk hava tesisatlı taşıt, 46 adet pülverizatör, 7 adet bahçe el traktörüne, % 50 hibe desteği verilecektir. Mayıs ve Haziran aylarında toplam 2.945.130 YTL hibe başvuru talep miktarına karşılık ilimize tahsis edilen 2 ay için para miktarı 700.000 YTL'dir.

Hayat, bilgi kullanmadan
resim çizme sanatıdır.

İL TARIM MÜDÜRÜ SADULLAH KİRENCİ OMÜ REKTÖRÜ HÜSEYİN AKAN'A HAYIRLI OLSUN ZİYARETİNDE BULUNDU

İl Tarım Müdürü Sadullah KİRENCİ OMÜ Rektörü Hüseyin AKAN'ı makamında ziyaret ederek hayırlı olsun dileklerinde bulundu. Ziyarete yapılan konuşmalarda OMÜ Rektörü Prof. Dr. Hüseyin AKAN, Samsun'un tarım şehri olduğunu, Üniversite ile İl Tarım Müdürlüğü birlikteliği ile Samsun tarımına ciddi projelerin kazandırılabilirliğini ve üniversite olarak üzerlerine düşen görevi yapacaklarını anlattı.

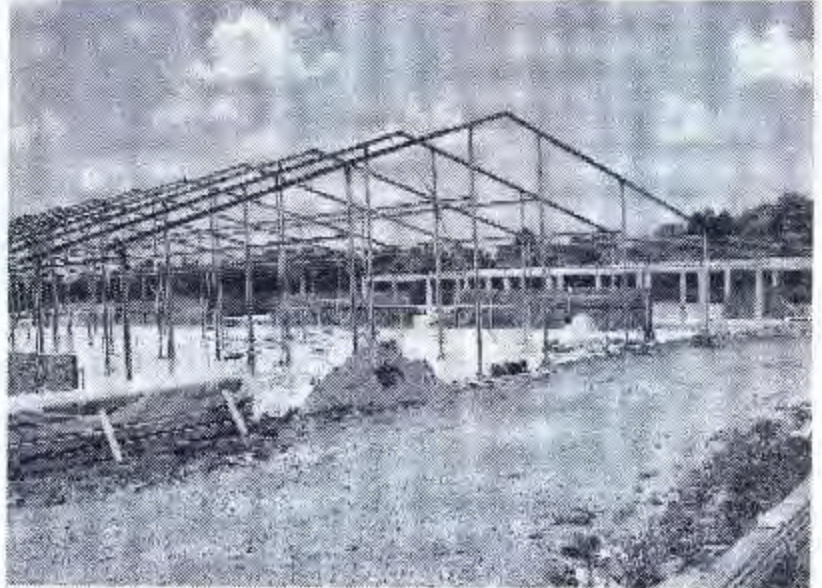
İl Tarım Müdürü Sadullah KİRENCİ hayırlı olsun temennilerinde bulunarak Samsun tarımı adına Üniversite ile yapılacak işlerde her türlü dayanışma içerisinde olabileceklerini ve bundan memnuniyet duyduğunu ifade etti.

TERME İLÇESİ S.S. HÜSEYİNMECİT TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ

2007 mali yılında kooperatif mülkiyetinde 300 başlık Damızlık Sığır yetiştiriciliği projesi (Özel proje) yatırım programına alınan Terme İlçesi S.S. Hüseyinmescit Beldesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifi inşaatları bütün hızıyla devam etmektedir. Adı geçen kooperatifin uygulamakta olduğu proje için öncelikle sabit kullanılmak üzere inşaat işleri tesisat işleri ve makine ekipman alımı 1. 790.000 YTL kredi tahsis edilmiştir. Tahsis edilen kredi ile inşaat işlerinin bitimini müteakiben 300 Baş Mavi sertifikalı Holstein ırkı damızlık hayvan alımı gerçekleştirilecektir.

Tahsis edilen kredi ile 75 başlık iki adet ahır, 2*18 başlık balık kılçığı modeli süt sağım ünitesi, idari bina, 3000 m3 silaj çukuru, kuru yem depoları, gübre

çukurları, buzağı kulüpleri ile doğum ve revir ekipmanları, otomatik gübre sıyırıcıları ve kauçuk altlıklar gibi modern alet ekipmanlarda tesiste kullanılacaktır. Tesise bugüne kadar sabit yatırımlar ve inşaat işleri için yaklaşık 730.000 TL kredi kullanılmıştır.

BİLGİ ALIŞ VERİŞ (BAV) TOPLANTISI YAPILDI

İl Tarım Müdürlüğünce rutin olarak iki ayda bir düzenlenen ve İl ile İlçeler arasında bilgi alışverişlerinin yapıldığı BAV toplantısının dördüncüsü 19.08 2008 tarihinde İl Tarım Müdürlüğü toplantı salonunda İl Müdürü Sadullah KİRENCİ başkanlığında yapıldı. Açılış konuşmasını Sadullah KİRENCİ'nin yaptığı toplantıda "İl Müdürlüğü çalışmalarında geline noktanın ve bu noktadaki başarıların birlikte yapılan çalışma ile elde edildiği. İl ve İlçe Müdürlüğünün ortak başarısı

olduğunu" vurgulamıştır. Gün boyunca süren toplantıda Bitkisel Üretimde Kullanılan Kimyasalların Kayıt Altına Alınması ve İzlenmesi hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Toplantıda yapılan sunumlarda, Bakanlığımızca bu konuda pilot illerden biri olarak ilimizde sağlıklı ve kaliteli bitkisel üretim için, bitki yetiştiriciliğinde kullanılan kimyasalların doğru ve güvenilir şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla yapılan uygulamaların kayıt altına alınması konusunda yapılacak olan çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir.

SAMSUN İLİ FINDIK REKOLTE TOPLANTISI YAPILDI

30.06.2008 tarihinde Samsun İl Müdürlüğü toplantı salonunda geniş katılımlı Fındık Rekolte toplantısı yapıldı. Açılış konuşmasının İl Tarım Müdürü Sadullah Kirenci tarafından yapılmasının ardından, 16-20 Haziran 2008 tarihleri arasında Rekolte Tespit Komisyonu tarafından gerçekleştirilen saha çalışmalarının görüşüldüğü ve değerlendirildiği toplantıda Samsun ilinin 2008 yılı fındık rekoltesinin verim çağındaki 798,679 dekar alan itibarıyla, 115.706 ton olacağı tahmin edilerek karara bağlandı.

Zirai Mücadelede Kullandığınız İlacı, Doğru Zamanda ve Belirtilen Dozda Kullanınız.

ASARCIK KESEALAN'DA HAYVANCILIK PROJESİ

Bakanlığımız ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı arasında imzalanan protokol gereği, 3294 Sayılı Yasa kapsamına giren kişilerin gelir seviyesini yükseltmek, istihdamı artırmak, tarımsal ürünleri mahallinde değerlendirmek ve pazarlamak, ayrıca köyden kente göçü önlemek amacıyla ilimizde uygulanan Hayvancılık projelerinden Asarcık İlçesi Kesealan Köyü de 2008 yılı içerisinde faydalanacak. Konuyla ilgili olarak İl Tarım Müdürü Sadullah KİRENCİ ve Destekleme Şube Müdürü Recep KIRBAŞ 22.07.2008 tarihinde Asarcık İlçesine giderek önce proje hakkında İlçe Kaymakamına yapılacak uygulamalar hakkında bilgi verdi. Daha sonra projenin uygulanacağı köye giderek proje uygulayacak fayda sahibi çiftçilerle toplantı düzenledi.

İl Tarım Müdürü Sadullah KİRENCİ toplantıya katılan çiftçilere yaptığı konuşmada Kesealan Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin uygulayacağı Ortakların Mülkiyetinde 100 Başlık (50 Aile X 2 Baş/Aile) Süt sığırcılığı projesinin Bakanlığımızca 2008 yılında yatırım programına alındığı, proje kapsamında 50 kooperatif ortağına 5.000,00 YTL kredi kullandırılarak yeni ahırlar yapılacağını, yine yaklaşık 100.000,00 YTL kredi kullandırılarak köy içerisinde sütün toplanacağı ve değerlendirileceği bir İşletme Binasının yapılacağını, makine ekipmanlarının alınacağını ve akabinde Kültür Irkı 100 adet Damızlık Gebe Düve verileceğini söyledi. Yine Sadullah KİRENCİ'nin yaptığı açıklamada Proje kapsamında kullandırılan kredilerin faizsiz olduğunu, Borçlanma tarihinden itibaren 2 yıl ödemesiz 3. yıldan itibaren 3 eşit taksitler halinde tahsil edileceğini toplantıya katılan vatandaşlara anlattı.

Toplantıya katılan fayda sahibi çiftçilerde bu projenin köylerinde uygulanmasında İl Tarım Müdürlüğünün büyük gayreti ve hizmeti olduğunu, bu projenin bölgelerinde uygulanmasından memnun olduklarını ve projenin amacı doğrultusunda başarılı olacaklarını dile getirdiler.

VEZİRKÖPRÜ İLÇESİ ORUÇ KÖYÜNDE SIRIK DOMATES TARLA GÜNÜ DÜZENLENDİ

Samsun İl Tarım Müdürlüğü ve Vezirköprü İlçe Tarım Müdürlüğü tarafından Vezirköprü ilçesi Oruç köyünde üreticilere "Sırık Domates Yetiştiriciliği" ile ilgili tarla günü düzenlendi. Tarla gününde üreticilere İlçede D.S.İ tarafından yapımı tamamlanan Vezirköprü Barajıyla beraber sulamaya açılacak olan 170.000 dekarlık alanda Yağmurlama ve Damlama sistemlerinin kurulacağı kapalı sistem sulamaya geçilmesi düşünülmektedir. Sulama kanallarının tamamının 2011 yılında bitirilmesi planlanan bu yıl içinde 20-30 bin dekarının sulamaya açıldığı bölgemizde sulamaya uygun ürün desenini geliştirme ve birim alandan daha fazla ürün elde etmek amacıyla tarla sebzeciliğinin geliştirilmesi düşünülmüştür. Bu kapsamda Vezirköprü ilçemizde "Sırık Domates Yetiştiriciliği" projesi 9 köyde (Merkez dahil) 34 üretici ile 45 dekarlık alanda uygulanmıştır. Bu çerçevede üreticilere 98 000 adet domates fidesi verilmiştir. Tarla gününde üreticilere Sırık Domates Yetiştiriciliği ile ilgili teknik konular anlatılmıştır.

İL MÜDÜRÜMÜZÜN BAFRA-DOĞANCA ZİYARETİ

İl Müdürlüğümüzce proje yürütülen sahalardan olan Bafra ilçesi Doğanca beldesinde İl Müdürlüğümüz Sadullah KİRENCİ, İlçe Tarım Müdürü Ahmet DURSUN ve Kanal S televizyonundan

İbrahim ALAÇAMLI ile bir teknik gezi düzenlenerek TV programı hazırlandı. Doğanca beldesinin doğal yapısı ve yürütülen tarımsal faaliyetler konusunda bilgilendirici düzeyde yapılan tanıtım gezisinde ilk etapta Doğanca Beldesi Su Ürünleri Kooperatifi ziyaret edildi. Doğanca gölü kenarında bulunan kooperatif binasında çalışmalar hakkında bilgi alındı. Ayrıca Doğanca gölü çevresinde yaşamakta olan ylık atları ile manda sürüleri yanında İl Özel İdaresi tarafından yapılmakta olan Kuş Gözlem Evi ve gözlem kuleleri de yerlerinde incelendi. İl Genel Meclisi üyelerinin de bulunduğu teknik gezi esnasında

gezilen yerler hakkında basına ayrıntılı bilgi verildi.

Teknik gezi programına bağlı olarak Ağıllar Köyünde bulunan ve İlçe Tarım Müdürlüğü tarafından projelendirilen domates seraları da gezilmiştir. Burada basına bilgi veren İl Müdürlüğümüz "İl Özel İdaresi katkılarıyla yapılan projeler sayesinde ilimizde ve özellikle de Bafra'da domates yetiştiriciliğinde önemli aşamalar kaydedildiğini, bu konularda İl Özel İdaresine yaptığı katkılardan dolayı teşekkür ettiğini" söyledi. Yine gezi kapsamında Bengü köyü arıcıları da ziyaret edilerek İl Özel İdaresi katkılarıyla 90 milyar bütçe kapsamında verilmiş olan 600 arılı kovan projesinde

geleneksel nokta değerlendirildi. Yapılan bu çalışma ile Bengü köyünde yürütülen bu proje ile köyde arıcılar tarafından üretilen balın markalaşma yolunda önemli bir aşama olduğunu ve Bengü Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin kendi üzerine düşen bu görevi yerine getirmede oldukça başarılı olduğu görülmüştür. Konuyla ilgili bir açıklamada bulunan İl Müdürlüğümüz Sadullah KİRENCİ "halkımıza sağlıklı ve kaliteli bal sunmak amacıyla yola çıkan İl Müdürlüğümüz bu konuda önemli bir adım

atarak Bengü Köyünde Arıcılığı Yaygınlaştırma Projesini uygulamaya koymuştur. Geldiğimiz noktada markalaşma yolunda önemli mesafe kat eden arıcılarımızın bizleri sevindirdiğini, İl Özel İdare kaynaklarının rantabl kullanılması yönünde örnek teşkil ettiklerini, kamu kaynaklarının ancak böyle israfının önlenmesi ile başarıya ulaşılabilceğine" vurgu yapmıştır. Oldukça verimli geçen gezi kapsamında Bafra'da yürütülen çalışmaların oldukça başarılı olduğu ve gelecek yıllar içinde ümit verdiği yerinde görülmüştür

KOOPERATİFLERE DESTEKLER SÜRÜYOR

İl Müdürlüğümüzce önceki yıllarda Bakanlığımız kaynaklarından Hayvancılık projesi uygulattırılmış olan İlimiz Havza İlçesi, S.S. Gidirli Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ile S.S. Dereköy Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine Özel İdare kaynağından Jeneratör alımı gerçekleştirildi. Alman Jeneratörler İl Tarım Müdürümüz Sadullah KİRENCİ tarafından 29.08.2008 tarihinde Gidirli ve Dereköy köylerinde yapılan törenle Kooperatif yöneticilerine teslim edildi. Teslim töreninde İl Müdürümüz Sadullah KİRENCİ yaptığı konuşmasında; Gidirli köyüne 2005 yılında proje

uygulandığını, proje kapsamında 100 ortağa yeni ahır yapıldığını, işletme binası yapıldığını ve makine ekipmanlarının da alınarak 200 adet Simmental ırkı hayvan verildiğini, yine aynı şekilde Dereköy kooperatifine 2006 yılında proje uygulandığını ahırlarının yapılarak işletme binası ve makine ekipmanlarının proje kapsamında alındığını bu kooperatif ede 50 ortağa 4'er baş olmak üzere 200 adet Montofon ırkı hayvan verildiğini söylemiştir. Bu iki kooperatifinde ortaklarının

sütünü topladıkları ve değerlendirdiğini fakat zaman zaman elektrik kesintilerinden dolayı toplanan sütte bozulmalar olduğu ve pazar değeri düştüğünden dolayı mağduriyetleri olduğu gerekçesiyle bu iki kooperatife jeneratör alımının gerçekleştirildiğini dile getirmişlerdir. Jeneratör alımından sonra Kooperatif ortaklarından toplanan sütün daha iyi şartlarda soğutulacağı ve buna bağlı olarak ta daha iyi bir fiyata pazarlanacağını dile getirmişlerdir. Yine İl Müdürü yaptığı konuşmada kooperatiflere bütçe imkanları doğrultusunda desteklerinin devam edeceği müjdesini vermiştir.

İl Müdürü Sadullah KİRENCİ köyde bulunan ve hayvan alan vatandaşlarla birebir yaptığı görüşmelerde vatandaşların İl Tarım Müdürlüğü'nün hizmetlerinden son derece memnun olduklarını, bu hayvancılık projeleri kapsamında gelirlerinin arttığı, insanların artık Büyükşehirlere göç etmediğini, dile getirerek bundan sonra alınan jeneratörler sayesinde sütlerini bozulmadan muhafaza edeceklerini ve buna bağlı olarak ta sütlerini daha iyi fiyatla pazarlayacaklarını söyleyerek başta İl Müdürü olmak üzere Kooperatif biriminde görevli teknik elemanlara teşekkürlerini ifade etmişlerdir. Yine aynı gün İl Müdürü buradan hareketle 2008 yılında yatırım programı kapsamına alınarak 240 Başlık Damızlık Sığır Yetiştiriciliği projesi ile desteklenecek olan Havza ilçesi Ortaklar köyüne giderek burada toplanan vatandaşlarla toplantı düzenledi. İl Müdürü toplantıya katılan vatandaşlara köyde uygulanacak olan proje hakkında ve Bakanlığımızın diğer destekleri hakkında genel bilgiler verdi.

HAVZA İLÇESİ ILICA BELDESİNDE SANAYİ TİPİ DOMATES YETİŞTİRİCİLİĞİ TARLA GÜNÜ

İlimizde daha yoğun olarak kıyı şeridi ilçelerinde olarak yetiştirilen (Bafra, Çarşamba) domatesin bu bölgelerden rakımı yüksek iç ilçelerimize de kaydırmak amacı ile bu yetiştiricilik yapılmıştır. Bu amaçla Havza'nın Ilıca beldesinde yapılan sanayi tipi domates yetiştiriciliği ile ilgili olarak İl Tarım Müdürümüz Sadullah KİRENCİ'nin katılımıyla Havza'nın Ilıca beldesinde Tarla günü düzenlemiştir. Tarla gününde çiftçilere Bu bölgede yapılacak domates yetiştiriciliğinin iklim olarak nemin az olması havanın kuru olması nedeni ile hastalıkların daha az rastlanması bu nedenle zirai mücadeleyi

daha az istemesi dolayısıyla ilaç maliyetinin az üründe kalıntı riskinin olmaması yetişen domateslerin daha lezzetli olması bölge için artıları olduğu anlatılmıştır. Ayrıca bu bölgede sadece yetiştiricilik değil aynı zamanda sözleşmeli üretime geçmeye bir aşama olması için sanayi tipi yani salçalık domates yapıldığı, ileriki yıllarda sadece Ilıca beldesinde değil sulanabilen civar yerlerde de bunun sözleşmeli üretim şeklinde artabileceği üzerinde durulmuştur.

Personel Hareketleri

İbrahim SARCAN
Personel Şefi

Adı Soyadı	Unvanı	Eski Görev Yeri	Yeni Görev Yeri
Abdurrahman ÇEKİCİ	Şefin	Açıktan Atama	Samsun-Asarlık İlçe Müdürlüğü
Adnan ÖZBÜLLÜ	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Atakum İlçe Müdürlüğü
Abdülaziz AĞAN ÇETİNKAYA	Orda Mühendisi	Samsun-Çarşamba İlçe Müdürlüğü	Samsun İl Kontrol Laboratuvarı Müd.
Abdül BİLAL	Teknisyen (Samar Livest)	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Atakum İlçe Müdürlüğü
Alihan DURMUS	Teknisyen Yardımcısı	Samsun Çarık Telekom Müdürlüğü	Samsun İl Tarım Müdürlüğü
Alihan RAYA	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
Alihan KOC	Ver. Sağ. Teknisyeni	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
Alihan ÖZTÜRK	Teknisyen	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
Ali GÖZGÜL	Mühendis (İlçe Müdürü)	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
Ali SOZEN	Elektrik Mühendisi	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
Ali TIRAS	Memur	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
Alper TAHTAŞIZ	Memur	Açıktan Atama	Samsun-Tekkeköy İlçe Müdürlüğü
Arife SAĞLAM (UXARLI)	Mühendis	Kars İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Ayhan GÖRTAŞ	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Ayhan ADIGÜZEL	Mühendis	Erciyes Bahçe Kültürleri Araş. Enst.	Samsun Atakum İlçe Müdürlüğü
Bayram DİRİCAN	Ver. Sağ. Teknisyeni	Tahran Hesapları İlçe Müdürlüğü	Samsun Atakum İlçe Müdürlüğü
Beygüzar VAR	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Cemal ATEŞ	Ver. Sağ. Teknisyeni	Tekel-Pazar İlçe Müdürlüğü	Samsun-39 Mayıs İlçe Müdürlüğü
Cemal KOCA	Ver. Sağ. Teknisyeni	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Çiğdem KILIÇ	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Deniz KUTLUKHAHYAĞLI	Teknisyen	Samsun Telekom Müdürlüğü	Samsun İl Tarım Müdürlüğü
Emre KUSUR	Mühendis	Samsun-Tekkeköy İlçe Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
Enal BAŞ	Mühendis	Amasya-Hamamözü İlçe Müdürlüğü	Samsun İl Tarım Müdürlüğü
Enal ÖZER	Ver. Sağ. Teknisyeni	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Fatih KAL ELİOĞLU	Ver. Sağ. Teknisyeni	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
Fatih YILMAZ	Şoför	Açıktan Atama	Samsun-Atakum İlçe Müdürlüğü
Fevde URPUR	İşçi	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun-Atakum İlçe Müdürlüğü
Fevde KOCABAŞ	İşçi	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Atakum İlçe Müdürlüğü
Fikret GÜNEŞ	Teknisyen	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Atakum İlçe Müdürlüğü
Filiz SAGLAM	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
Gökhan BOZTEPE	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Gökhan ARSLAN	İşçi	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Hakan SAÇLI	Şoför	Açıktan Atama	Samsun-Sakranlı İlçe Müdürlüğü
Hamdi ÇOŞKUN	Mühendis	Samsun-Ayvacık İlçe Müdürlüğü	Samsun Atakum İlçe Müdürlüğü
Hassan ÖLÇÜNSOY	Sivil Servis Uzmanı	Samsun-Bellapa Sigara Fabrikası Müd.	Samsun İl Tarım Müdürlüğü
Hayri AYDIN	İşçi	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Hüseyin TAFLAN	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
Hüseyin KARABAŞ	Tekniker	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
İbrahim YILMAZ	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
İbrahim YÖNCE	Veteriner Hekim	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
İlhan ÖZTÜRK	Teknisyen	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
İlhan AŞAN DİLMEN	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
İrfan ÖZTÜRK	İşçi (Şoför)	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
Kamil AKHAŞ	Teknisyen	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Kamile KORUCU	Gıda Mühendisi	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
Mahmut ÇINAR	Tekniker	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Mehmet UN	Teknisyen	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Atakum İlçe Müdürlüğü
Muhammet ERGİN	Veteriner Hekim	Samsun-Hadim İlçe Müdürlüğü	Atakum İl Tarım Müdürlüğü
Murat YAYLA	Veteriner Hekim	Samsun-Tarım İlçe Müdürlüğü	Samsun Atakum İlçe Müdürlüğü
Murat BAŞ	Mühendis (İlçe Müdürü)	Samsun-39 Mayıs İlçe Müdürlüğü	Samsun Atakum İlçe Müdürlüğü
Murat DOĞAN	Hizmetli	Açıktan Atama	Samsun-Asarlık İlçe Müdürlüğü
Murat KESKİN	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Atakum İlçe Müdürlüğü
Mustafa YILMAZ	Ver. Sağ. Teknisyeni	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Atakum İlçe Müdürlüğü
Nazım KURUN	Hizmetli	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Kocaeli İl Kontrol Laboratuvarı Müd.
Nazım SAYDAM	Teknisyen	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Atakum İlçe Müdürlüğü
Necmettin YILMAZ	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Atakum İlçe Müdürlüğü
Nedim AKKOYUNLU	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Nihal ÇANITÇI	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
Niğmet ERKEN	Veteriner Hekim	Samsun-Bafra İlçe Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
Niğmet KÖMÜRCÜ	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Gölcük İlçe Müdürlüğü
Nuray ACAR	Memur	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Orhan SAYGILI	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Teknik Servis ve Dest. Genel Müd.
Rahim ÖZKAYA	Tekniker	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Atakum İlçe Müdürlüğü
Ramazan ŞENTÜRK	Veteriner Hekim	Ankara İl Tarım Müdürlüğü	Samsun İl Tarım Müdürlüğü
Ramazan ONGUN	İşçi	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Ziraat Müdürlüğü
Reza AL TUNKAYA	Tekniker	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Sani AL TUNKAYA	Ev. Elç. Teknisyeni	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Selma ÖZER	Teknisyen	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Sevinç SAYGILI	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Teknik Servis ve Dest. Genel Müd.
Sinan DARI	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Atakum İlçe Müdürlüğü
Şahin ŞENDİL	Ver. Sağ. Teknisyeni	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Şenol ORHAN (ALKAN)	Memur	Teknik Servis ve Dest. Genel Müd.	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
Şenel AKYEL	Mühendis	Samsun-Tekkeköy İlçe Müdürlüğü	Samsun İl Tarım Müdürlüğü
Yener GUNAY	Mühendis (İlçe Müdürü)	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Çarık İlçe Müdürlüğü
Yiğit YALÇIN	Teknisyen	İstanbul Telekom Müdürlüğü	Samsun İl Tarım Müdürlüğü
Zelha EKER	İşçi	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun İktisat İlçe Müdürlüğü
Zülfü GÜNER	Mühendis	Samsun İl Tarım Müdürlüğü	Samsun Atakum İlçe Müdürlüğü

Yaşam her gün ve her yerde yeniden başlar.
Yeni atanan arkadaşlarımıza yeni yaşamlarında esenlikler dileriz.

1985
SAMSUN ALT
(SAMSUN - TOKAT - ÇORUM)
TARIM MASTI

SOS BİTKİLERİ
YETİŞTİRİCİLİĞİ

YEREL
YEMEKLER

MÜHÜR BİTKİLERİNDE ZARARLI
HASTALIK VE ZARARLILARIN
TANINMASI - MÜCADELESİ

ÇOCUK GÖZÜYLE
ORGANİK TARIM

YEREL TARIMI

BESİCİLİK

YEREL ÜRÜNLERİ
LİSANSLI DEPOCULUK
SİSTEMİ VE ETKİLERİ

SİĞİRCİLİK

YEREL TARIMI
Mevcut Durum, Gelecek
Tarımı İçin Sorunlar,
Yapılması Planlaması,
ve Geleceği İçin Yollar

BODUR
YETİŞTİRİCİLİĞİ

POLEN

BAL

SEBZECİLİK

TURK ve
SELANA
YAPRAK YAPIMI

ARICILIK

BÖLGESİ GELİŞİM
PROJEKTLERİNDE
KAYNAK DÜZENİ
YEREL KAYNAK
SAĞLAMLIĞI

BİTKİ GELİŞMESİNİ
DÜZENLEYİCİLER
(BGO)

ARICILIK

Türkiye
Samsun'da
Şekerli ve
İzlenimleri

BAL
ÜRETİMİ
VE
PAZARLAMA
VE
PAZARLAMA

TURK ve
SELANA
YAPRAK YAPIMI

YEREL
YEMEKLER

SİLAJLIK MYSR
TARIMI VE SİLAJ
YAPIMI

SAMSUN'DA
KURUTULAN
GÜBRELERİN
İZLENİMLERİ

SAMSUN'DA
KURUTULAN
GÜBRELERİN
İZLENİMLERİ

web: <http://www.samsuntarim.gov.tr>
tel: 0 362 231 37 00
faks: 0 362 233 21 63
e-mail: cey@samsuntarim.gov.tr